

**Kerstgroep op
objecten
en van/met alle mogelijke
materialen, technieken en
culturen**

Stichting
tot behoud van erfgoed rond kerst
Nederland

Objecten

Kerstvoorstellingen komen op de meest uiteenlopende objecten voor. Lepeltjes, kachelplaten, bekers, boekbeslag, kazuifels, stropdassen, enz.
In dit boekje proberen wij daarvan voorbeelden te geven.

Materialen

Kerstgroepen worden van bijna alle mogelijke beschikbare materialen gemaakt. Gips, hout, glas, aardewerk, stof, maisblad, papier, enz.
Ook daarvan hebben wij geprobeerd een overzicht te maken.

Technieken

Ook worden er allerlei technieken toegepast om kerstgroepen te maken. Knippen, zagen, haken, schilderen, pixelen, 3D printen, enz.

Culturen

Culturen van landen en of bevolkingsgroepen zijn terug te vinden in kerstvoorstellingen. De Santons in Frankrijk, Napolitaanse stallen in Italië, Kempische stallen van België, Krippen uit Oostenrijk, papier uit Tsjechië enz.

Wij wensen u veel kijk en leesplezier.

1

Peter Diemer

Stichting tot behoud van erfgoed rond kerst Nederland

Eerste aanzet februari 2024

Rev.: 2026-05-04

OBJECTEN

Adventskalender	Kerstbal	Ring
Auto	Kerstboomstandaard	Rozenkrans hanger
Bakvorm	Kerstkaart	Schaal
Bel	Kerstwieg	Schellekoord
Behang	Klok	Schilderij
Beker	Klomp	Schoolplaat
Blik	Koekje	Servet
Bloempot	Koekjestrommel	Servethouder
Blokkenpuzzel	Koekoeksklok	Servetring
Boek	Koelkast stal	Sokken
Boekbeslag	Koffiebus	Speeldoos
Boekenlegger	Kijkkast	Speelgoed
Boekomslag	Lampenkap	Stempel
Bord	Lantaarn	Stropdas Taart
Bordspel	LED verlichting	Taartentopper
Bouten en moeren	Legpuzzel	Tablet
Comtoise	Luciferdoosje	Tas
Dakpan	Luciferdoosjeshouder	Tegel
Deegroller	Matroesjka	Tegelkachel
Doopschaal	Manchetknopen	Telefoonhoesje
Doopvont	Melkbus	Telefoonkaart
Fiets	Microvezeldoekje	Theedoek
Flanelbord	Moederkroontje	Theepot
Fles	Mok	Theezakje
Fleswikkel	Mondkapje	T-Shirt
Fresco	Munt	Vaandel
Gebedsnoot	Neules	Vaas
Geld (nood)	Noveenkaars	Verkeersbord
Glas	Onderzetters	Vertelplaat
Gommetje	Oorhangers	Vertelstenen
Handdoek	Overhemd	Vest
Hostie	Pelgrimsinsigne	Vingerhoed
Huwelijkskar	Pen	Wajangpoppen
Icoon	Peper en zout vaatje	Wandbord
Inpakpapier	Placemat	Wasknijper
Jachthoorn	Poëzieplaatjes	Wattenstaafje
Kaars	Polshorloge	Waxinelichtje
Kaartspel	Poststempel	Wijwaterflesje
Kachelplaat	Postzegel	Zakhorloge
Kalender	Puddingvorm	
Kazuifel	Puzzle	
	Quilt	
	Raamtekening	

Adventskalender, hout, beschilderd, voorstelling aanbidding door herders en de driekoningen
Kurt, NY, Noord-Amerika
Privé verzameling

Kast met 24 deurtjes, voor elke dag één t/m kerst. Achter elk deurtje zit een verrassing.

Auto, gips, beschilderd, kerstvoorstelling
Peru, Zuid-Amerika
Privé verzameling

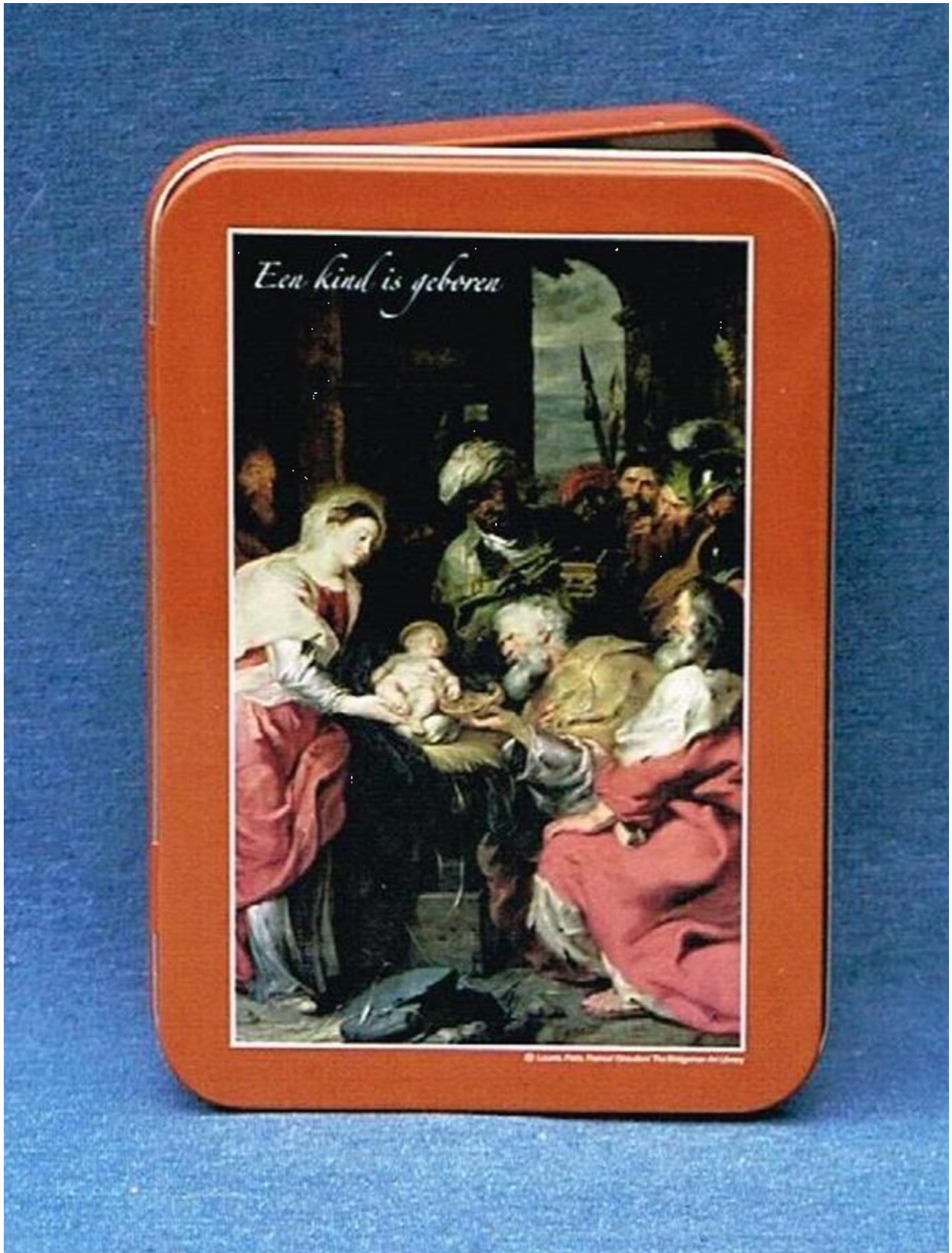
Bakvorm, blik, gebogen, gepuntlast, kerstgroep figuren
Europa
Privé verzameling

Bel, brons, gegoten, kerstgroep voorstelling
Marie Tomaskova Dytrychova, Brodek U Prerova, Tsjechië, Europa
Privé verzameling

Behang, , airtex, Kerst met Maria en kindje Jezus
Caroline Bonne Müller, Spanje, Europa
www.werkaandemuur.nl

Blik, blik, bedrukt, voorstelling aanbidding door de driekoningen
België, Europa
Privé verzameling

Bloempot, kunststof, beplakt, voorstelling aanbedding door de herders en de Driekoningen
Marieke Weener, Bennekom, Nederland, Europa
Privé verzameling

DE GEBOORTE VAN ONZEN HEERE JEZUS.

Toen onze Heere Jezus te Bethleem geboren werd, zou niemand geweten hebben, dat Hij de Messias was, de Redder der wereld, als God zelf het niet had bekend gemaakt. De Israëlieten geloofden wel, dat eens de Messias, de groote Koning zou komen, want de Heere had immers aan Abraham beloofd, dat in zijn *Zaad* al de volken der aarde gezegend zouden worden, en met dat *Zaad* was vooral de Zaligmaker bedoeld. Maar zij gaven te weinig acht op Gods Woord, en verwachtten, dat de Messias als een rijk en machtig aardsch vorst zou komen.

Maar onze Heiland werd niet geboren als een vorst in een paleis, maar te Bethleem in een beestenstal. Een beestenkribbe was zijn bedje. Wie werd er ooit in zoo'n armoede geboren? Daarom wist niemand, wie dat Kind werkelijk was.

Doch in de nabijheid van dien stal waakten arme herders 's nachts bij hun kudde. Tot hen zond God van den hemel een engel met de boodschap: „Ziet, ik verkondig u groote blijdschap, die al den volke wezen zal: namelijk, dat u heden geboren is de Zaligmaker, de Heere, in de stad Davids. En dit zal u het teeken zijn: gij zult het kindeken vinden in doeken gewonden en liggende in de kribbe”. Dus niet in mooie kleertjes in een wieg of bedje, maar in doeken, lappen, in een kribbe, in een stal.

Een leger van engelen zong de eere Gods, en de herders gingen het kindeke zien, en 't overal vertellen, wat de engel gezegd had. Zóó werd het bij de Israëlieten bekend.

Doch de heidenen moesten het ook weten. Velen wisten

het van de overal verstrooide Israëlieten, dat eens de Redder der wereld zou geboren worden. Maar ook zij dachten aan een rijken, machtigen, aardschen vorst.

Ook aan de heidenen, de volken, maakte God het bekend. Niet door een engel, maar door een buitengewoon schitterende ster. Heidensche wijzen zagen die ster, en geloofden, dat nu de groote Koning, de Redder der wereld, geboren was. Dadellijk togen ze, met Koninklijke schatten beladen, op reis, om dien jonggeboren Koning te vereeren en te aanbidden. Doch niet in Jeruzalem, de rijke Koningsstad, vonden ze Hem, maar in 't arme Bethleem. Daar legden ze hun schatten voor Hem neer, en aanbaden Hem.

Met welk een blijdschap zullen ze teruggereisd zijn naar hun land, en overal verteld hebben, dat zij den Redder der wereld gevonden hadden.

Onze Heere Jezus Christus is nu in den hemel, na zijn verzoeningsdood teruggekeerd naar de heerlijkheid des Vaders, die Hij te voren bij den Vader had, eer de wereld was. Wij ook moeten den Heere Jezus kennen als onzen Redder en Zaligmaker. Daartoe zendt ons God geen engel of laat Hij een bijzondere ster voor ons schijnen, maar Hij heeft ons daartoe den Bijbel, het Woord Gods, gegeven. Daarin moeten we veel biddend lezen, en Hij wil ons daarbij met zijn Heiligen Geest verlichten. Dan zullen we met groote blijdschap Jezus vinden als onzen Zaligmaker, even als de herders en de wijzen uit het Oosten.

Van Jezus' geboorte lezen we in Mattheus 1 en 2 en in Lukas 2.

Blokkenpuzzel, hout, papier, bedrukt, De geboorte van onzen Heere Jezus 1920-1939, Frans van Noorden, W. Spitzers Uitg., Utrecht, Nederland, Europa Museum Catharijneconvent, Utrecht, Nederland, Europa

Boek, papier, geknipt, voorstelling kerstgroep en herders in het veld
Sietse Muis, Zwolle, Nederland, Europa
Privé verzameling

Boekbeslag, goud / zilver, voorstelling aanbidding door de herders
Europa
"Zondags Zilver" ISBN 978906126615

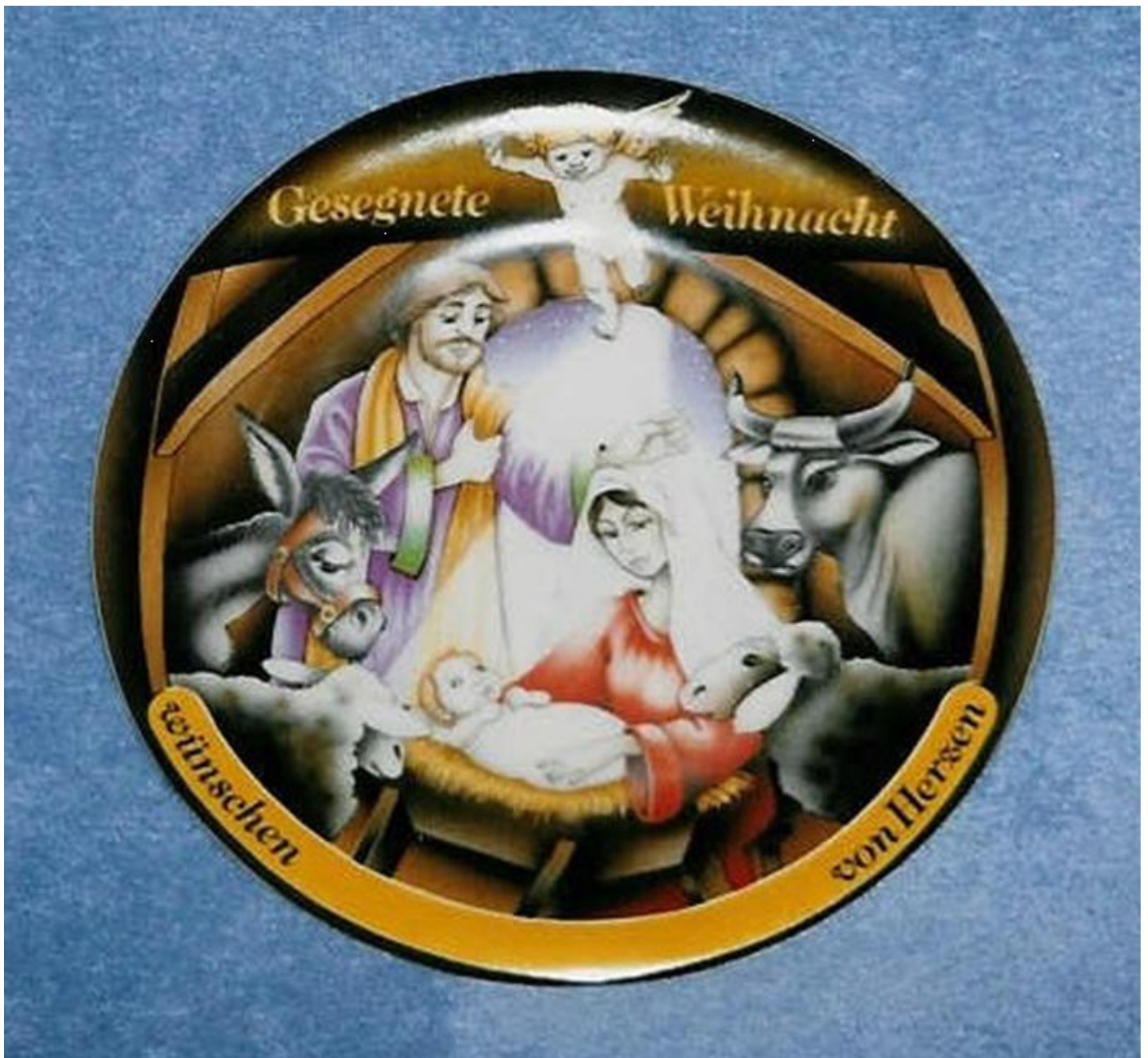

Boekenlegger, papier, beschreven, bedrukt
Nederland, Europa
Privé verzameling

Boekomslag, ivoor

Lorsch Gospel Book, Centre Charlemagne, Aken, Duitsland, Europa

Bord, Wensbord, porselein, bedrukt, voorstelling kerstgroep
Duitsland, Europa
Privé verzameling

Bordspel, Karton, bedrukt, hout, beschilderd, kerstgroep figuren
HABA 4211, "Der Stern von Bethlehem" Bad Rodach Rodach, Duitsland, Europa
Privé verzameling

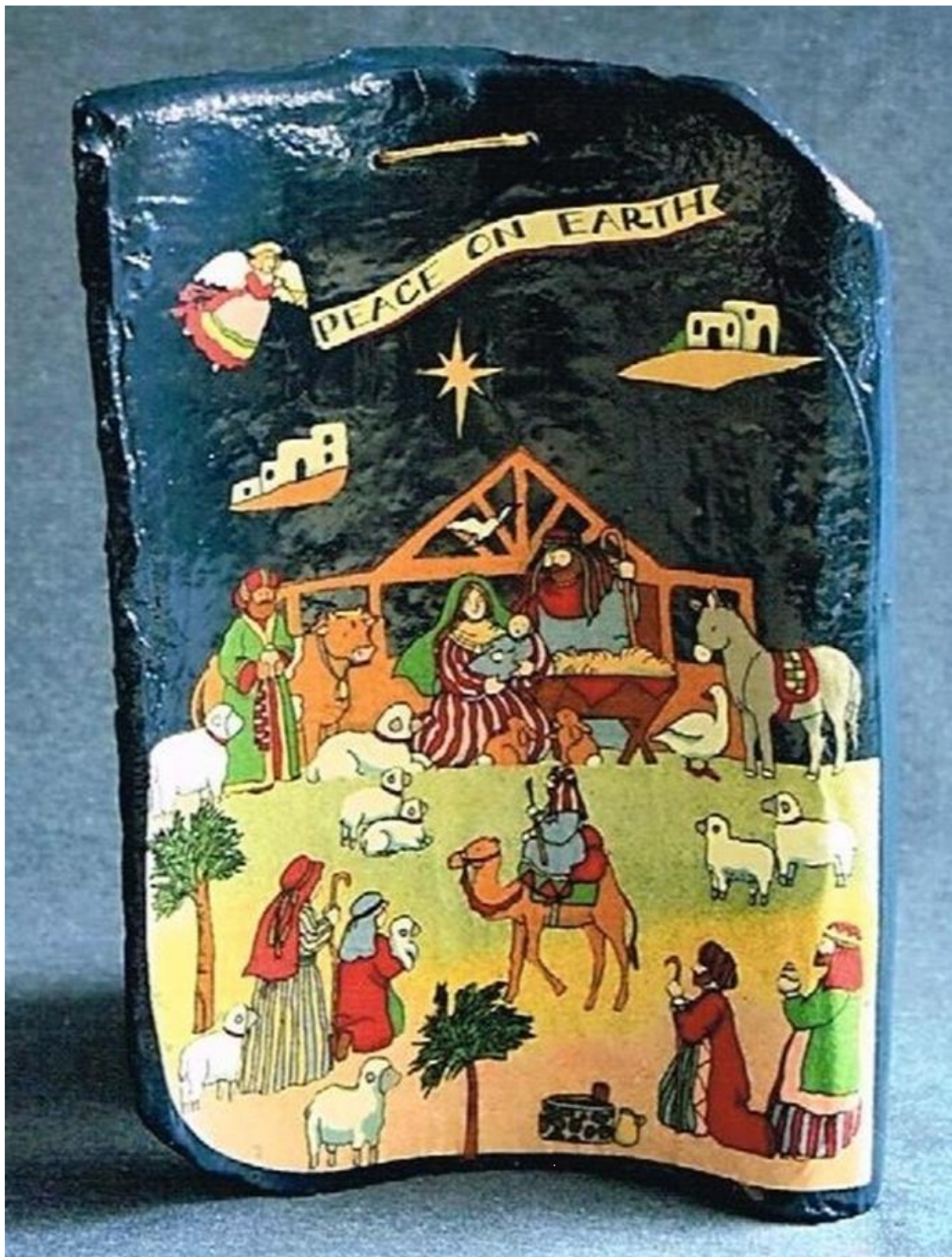

Bouten en moeren, messing, metaal, gesoldeerd, gelast, kerstgroep figuren
Piet Grootenboer, Culemborg, Nederland, Europa
Privé verzameling

Comtoise, met kerstvoorstelling
◀ Geboorte
Vlucht naar Egypte ▶
Museum voor Astronomie en
Techniek, Kassel, Duitsland,
Europa, Duitsland, Europa

Dakpan, Klei, gebakken, beschilderd en beplakt, voorstelling aanbedding herders en driekoningen
Nederland, Europa
Privé verzameling

Deegroller, hout, diverse kerstvoorstellingen
RANG hous appliance, China

Doopschaal, rood koper, gedreven, voorstelling Annunciatie, Duitsland 1500
Museum Koda, Uden (NL)

Doopvont, brons, gegoten, voorstelling: oa. annunciatie en geboorte
Eckard of Worms, 1279
Kathedraal St. Kilian, Würzburg, Duitsland, Europa

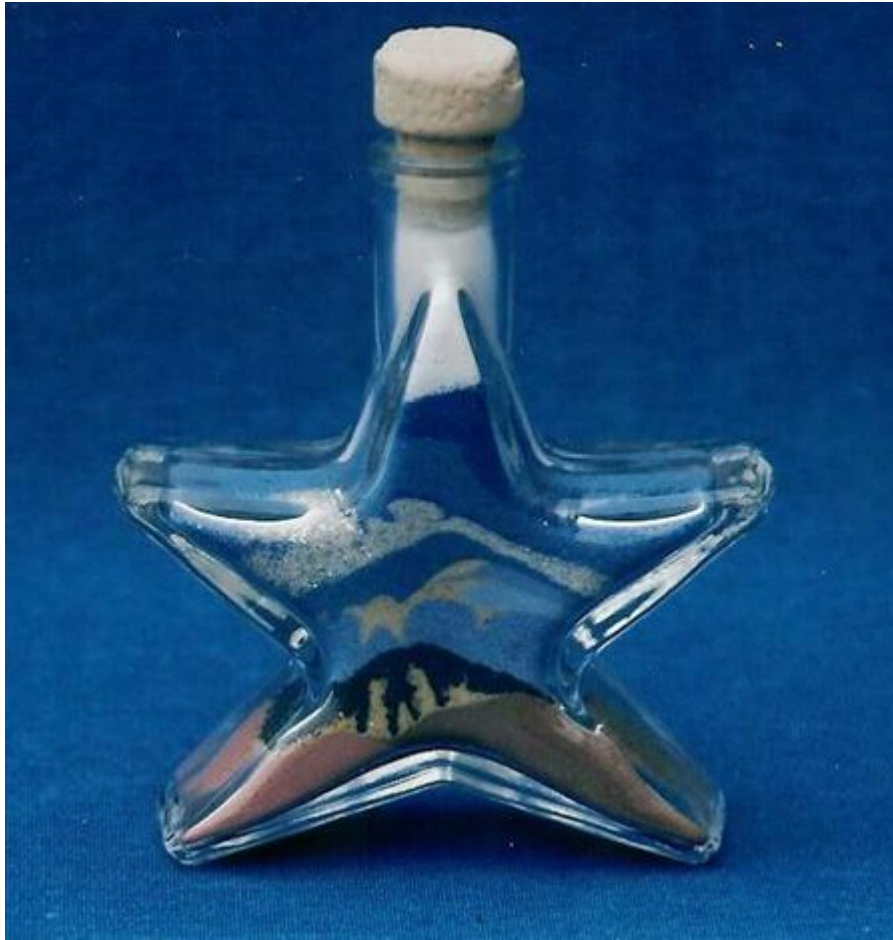

Fiets, met kerstgroep in stal
Bergamo, Italië, Europa
WKK 2016

Flanelbord, plaatjes en figuren, flanel, papier, bedrukt, voorstelling aanbidding van de herders en de driekoningen
Pater Franstinus ss. Cc., Baarn, Nederland, Europa
Privé verzameling

Deze borden werden vroeger op scholen gebruik bij het vertellen van verhalen. De plaatjes en figuren werden tijdens het verhaal op het bord "geplakt".

Fles, glas, zand, gekleurd, voorstelling kerstgroep
Marella Schiavone, Alberobello, Italië, Europa
Privé verzameling

Fles wikkels, linnen, bedrukt, voorstelling kerstgroep
Tammy De Young, Noord-Amerika
Privé verzameling

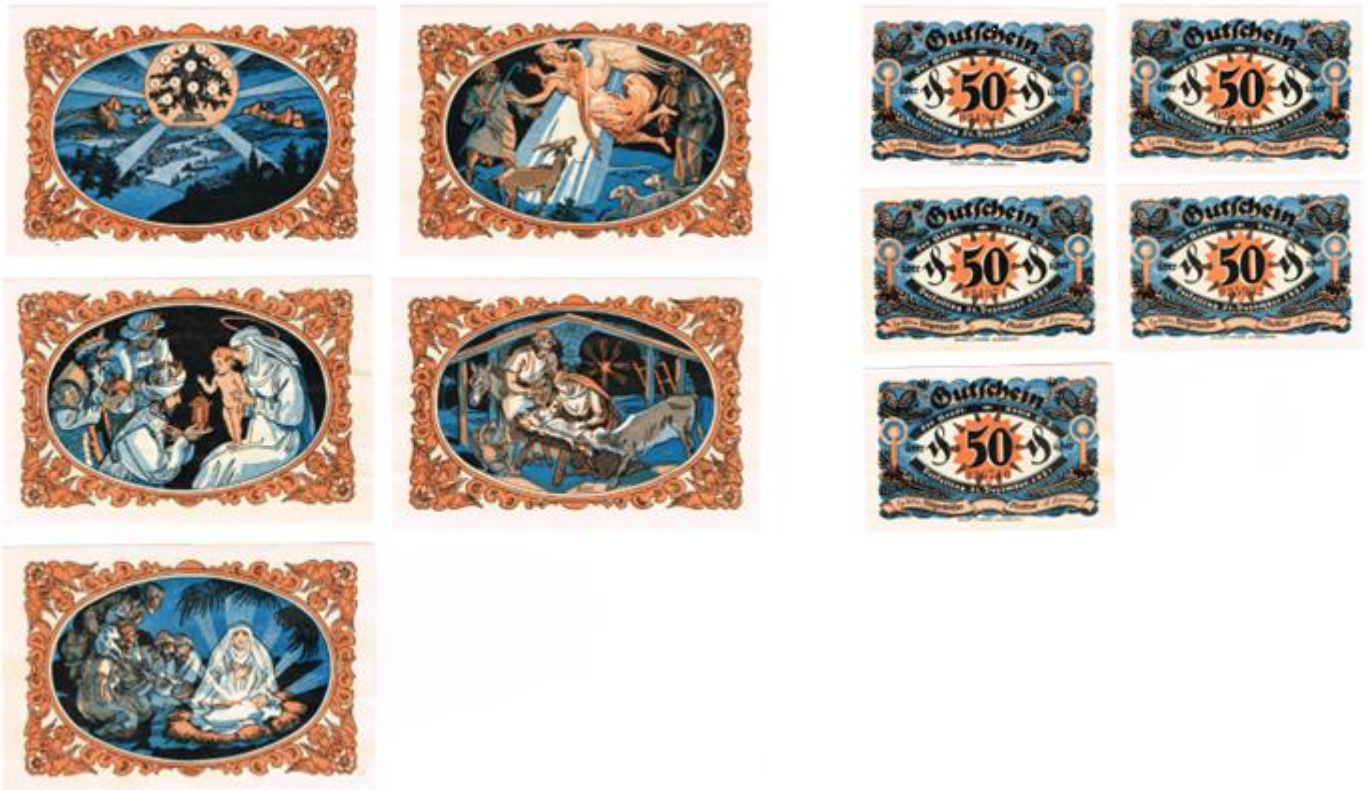
Fresco, muur verf, schilderen, voorstelling aanbidding door de Driekoningen
GRADIŠČE PRI DIVAČI, Slovenië, Europa
De kerk van St. Helen

De schilderijen, op de Noordmuur in deze kerk dateert uit de 14de begin 15de eeuw.

Dit fresco en ook de andere fresco's in deze kerk zijn van 2021 t/m 2023 door de Internationale Zomer School voor Conservatie en Restauratie geheel hersteld. Men denk dat het fresco op de Noordmuur begin 17de eeuw is aangebracht. Daarna is er een raam in deze muur geplaatst waardoor een deel van het fresco verloren is gegaan

Gebedsnoot, hout, gesneden, voorstelling aanbidding door de driekoningen
Rijksmuseum, Amsterdam, Nederland, Europa

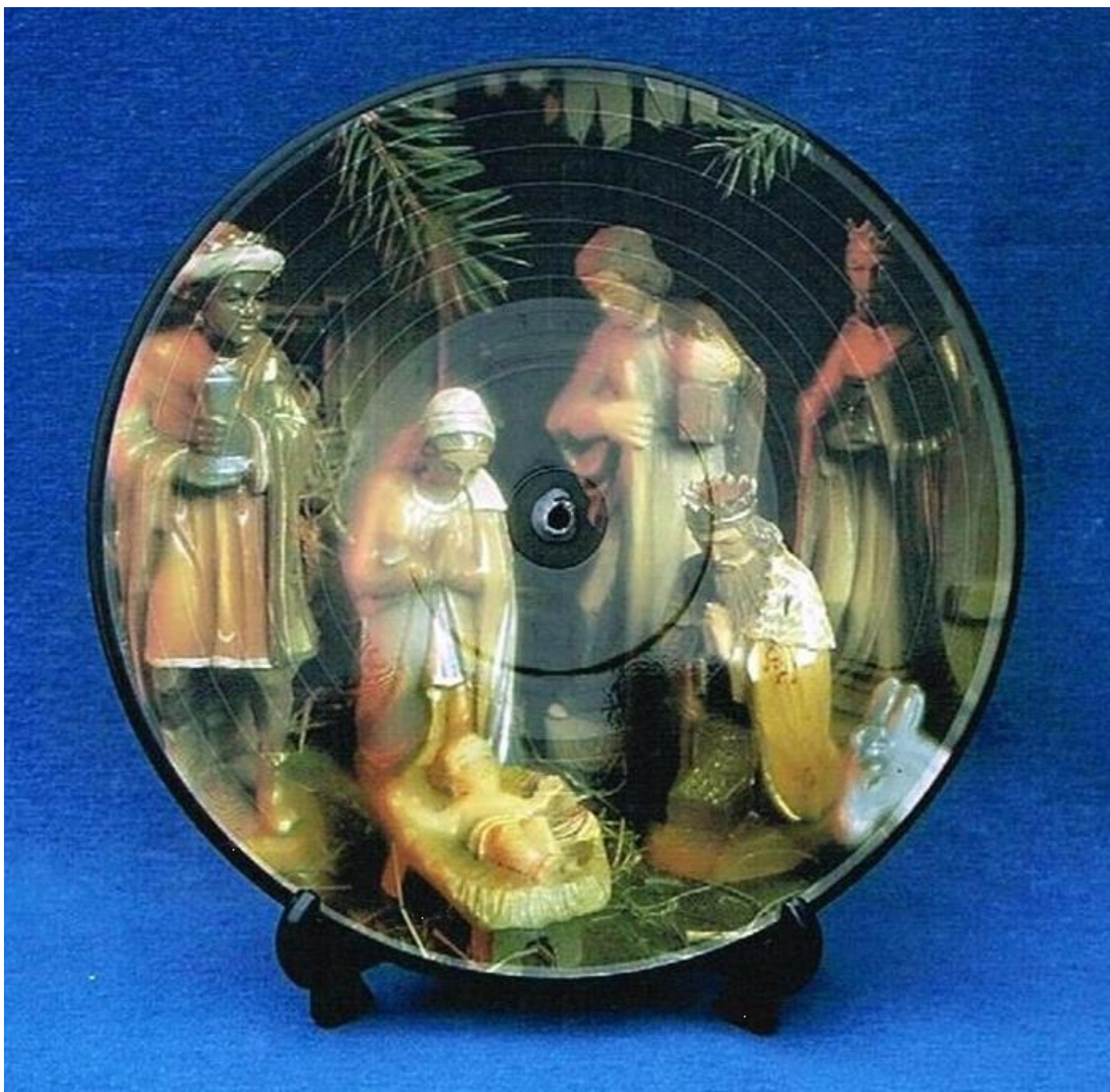
Geld (nood), papier, bedrukt, diverse voorstellingen kerstverhaal
 Kahla, december 1921, Duitsland, Europa
 Privé verzameling

Het noodgeld ontstond in de jaren 1914 - 1918 en was t/m 1924 in omloop. De grondstoffen werden verschrikkelijk schaars. Men maakte schoenen zonder leer, kleding en ondergoed van papier, bakte brood zonder meel en maakte geld van papier, hout en porselein. Gouden en zilveren munten verdwenen. Duitsland moest al zijn inkopen in het buitenland met goud betalen. Hoe langer de oorlog duurde des te zeldzamer werden goud, zilver en andere edele metalen. Alle metalen werden gebruikt voor de oorlogsindustrie. Er kwam geld van klei, ijzer en uiteindelijk van papier. Het "Noodgeld" zag er redelijk goed uit om namaak te voorkomen. De meest uiteenlopende voorstellingen werden er op afgedrukt. Naast het geld wat door het Rijk werd uitgegeven, kwam er ook geld in omloop dat door de steden zelf mocht worden gedrukt. Speculatie en inflatie zorgden voor de ondergang van het "Noodgeld". Op het laatst had 1 biljoen (1 met 12 nullen) papiermark de waarde van 20 Goudpfennig. Tijdens het tellen van het geld was de waarde alweer gedaald. In 1924 eindigde de "Noodgeld" periode met de invoering van het nieuwe geld. De Goudmark werd gelijk gesteld aan één biljoen papiermark en het maken van "Noodgeld" en andere betaalmiddelen werd verboden.

Samenvatting uit Beschrijving "Noodgeld" Lieban, 's Schravenhage.

Gommetje, bedrukt, voorstelling kerstgroep
Taiwan, Azië
Privé verzameling

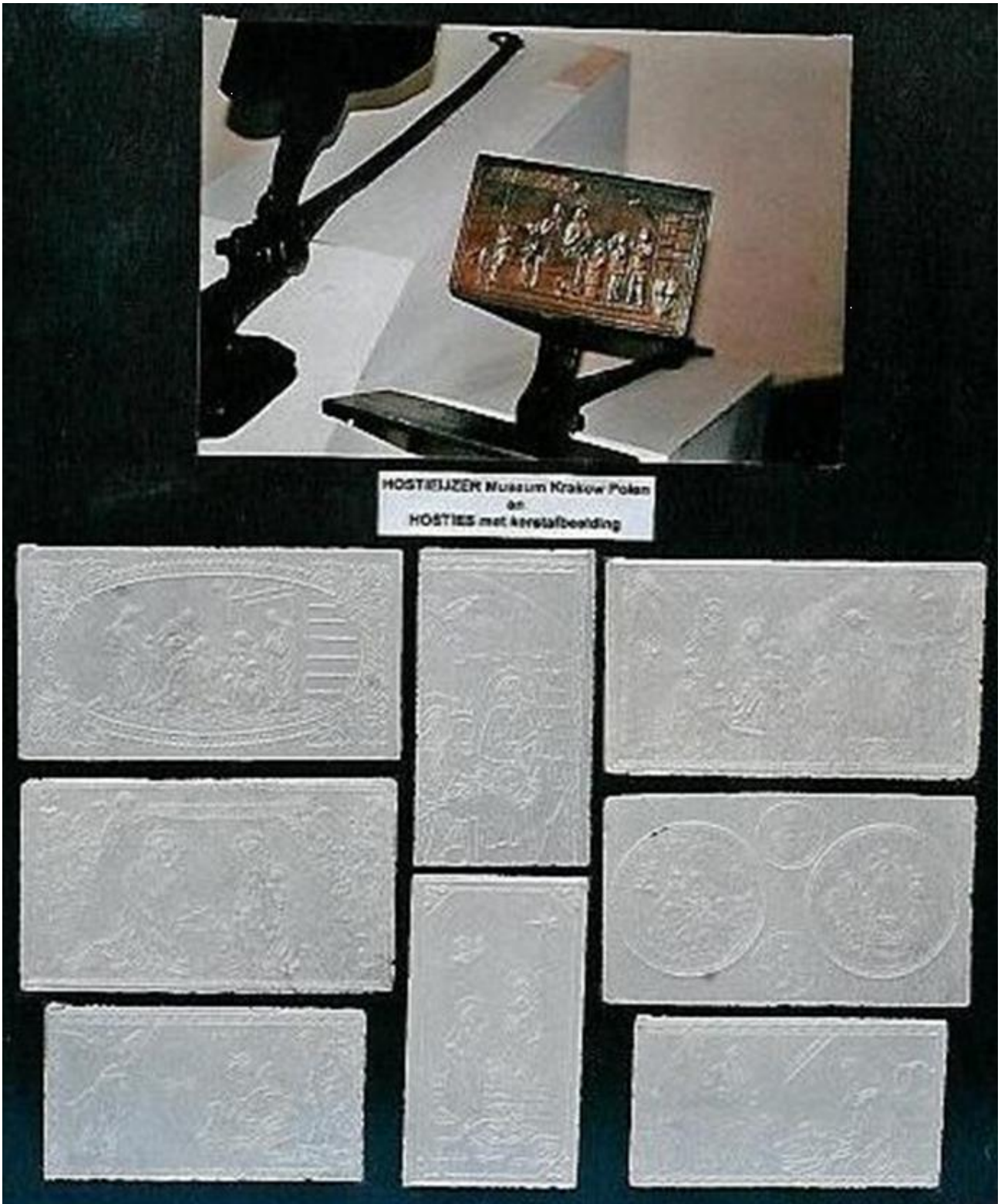

Grammofoonplaat, vinyl, bedrukt, voorstelling aanbidding door de driekoningen
Engeland, Europa
Privé verzameling

L.P., kerstmuziek

Handdoek, stof, bedrukt, voorstelling aanbidding door de herders
Praisent, Nederland, Europa
Privé verzameling

HOSTIEIJZER Museum Krakow Polen
of
HOSTIES met kerstafbeelding

Hostie, ouwel, geperst, diverse kerstvoorstellingen
Krakau, Polen, Europa
Privé verzameling

◀ “Gèsu, Guiseppe y Maria” Jezus, Jozef en Maria met engelen

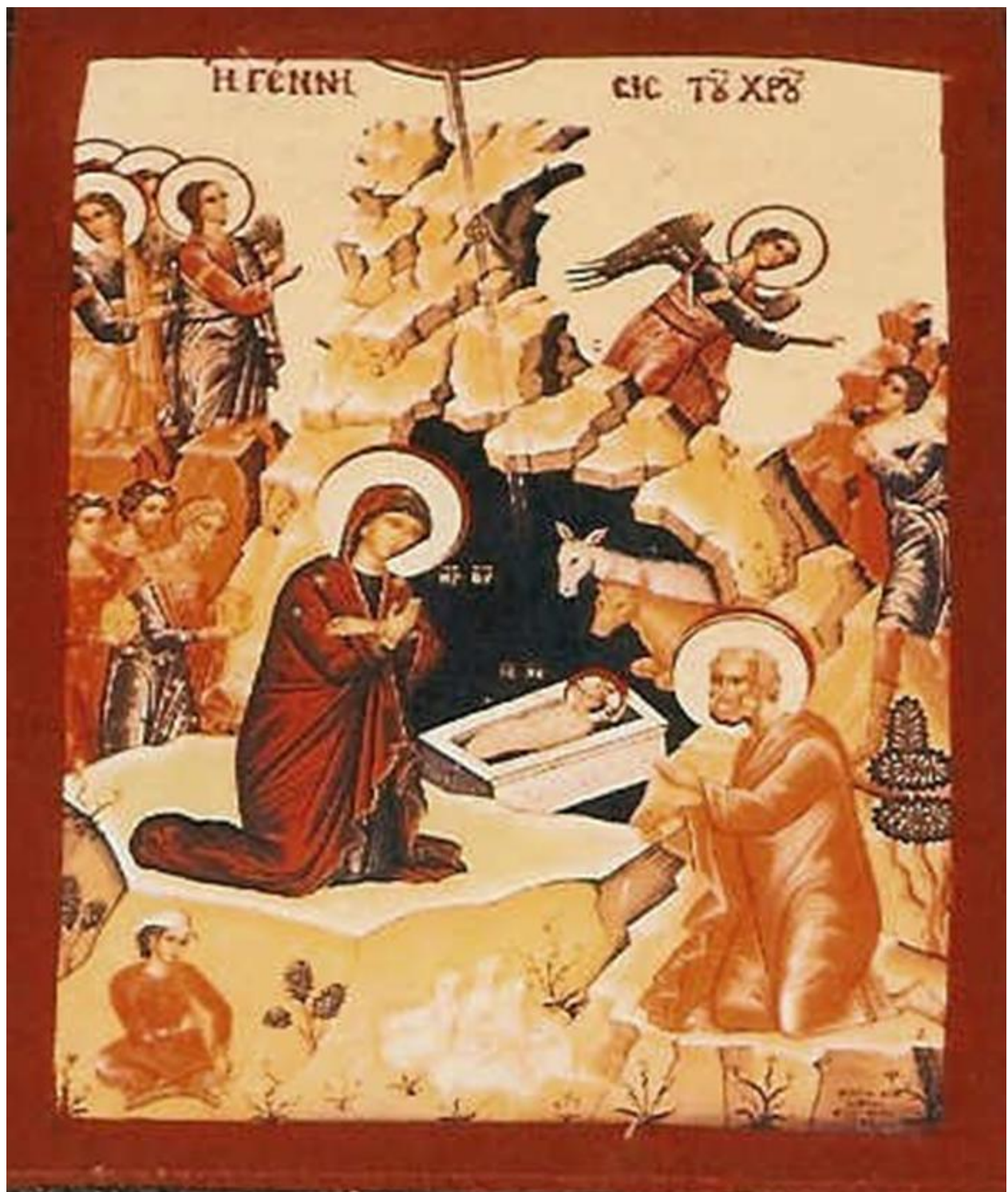
▼ De Heilige Familie vanuit Bethlehem onderweg naar Egypte, op de vlucht voor koning Herodes. Jozef loop voorop en Maria zit met Jezus op de ezel.

Huwelijkskar, hout, gesneden, gepolychromeerd (ca.1800)
 Sicilië, Italië, Europa
 Privé verzameling

Vanaf de 18de eeuw wint de houten wagen met twee grote wielen aan populariteit op het eiland Sicilië. Voor vervoer van groenten en fruit, maar ook voor feestelijke aangelegenheden. Deze afbeeldingen van de Heilige Familie zijn afkomstig van een traditionele huwelijkskaart, een belangrijk statussymbool in die tijd. Gespecialiseerde kunstenaars beschilderde de karren vaak met religieuze motieven.

Icoon, hout, bedrukt, diverse kerstvoorstellingen
Rusland, Europa/Azië
Privé verzameling

Op deze Icoon (religieus object) is het kerstverhaal uitgebeeld

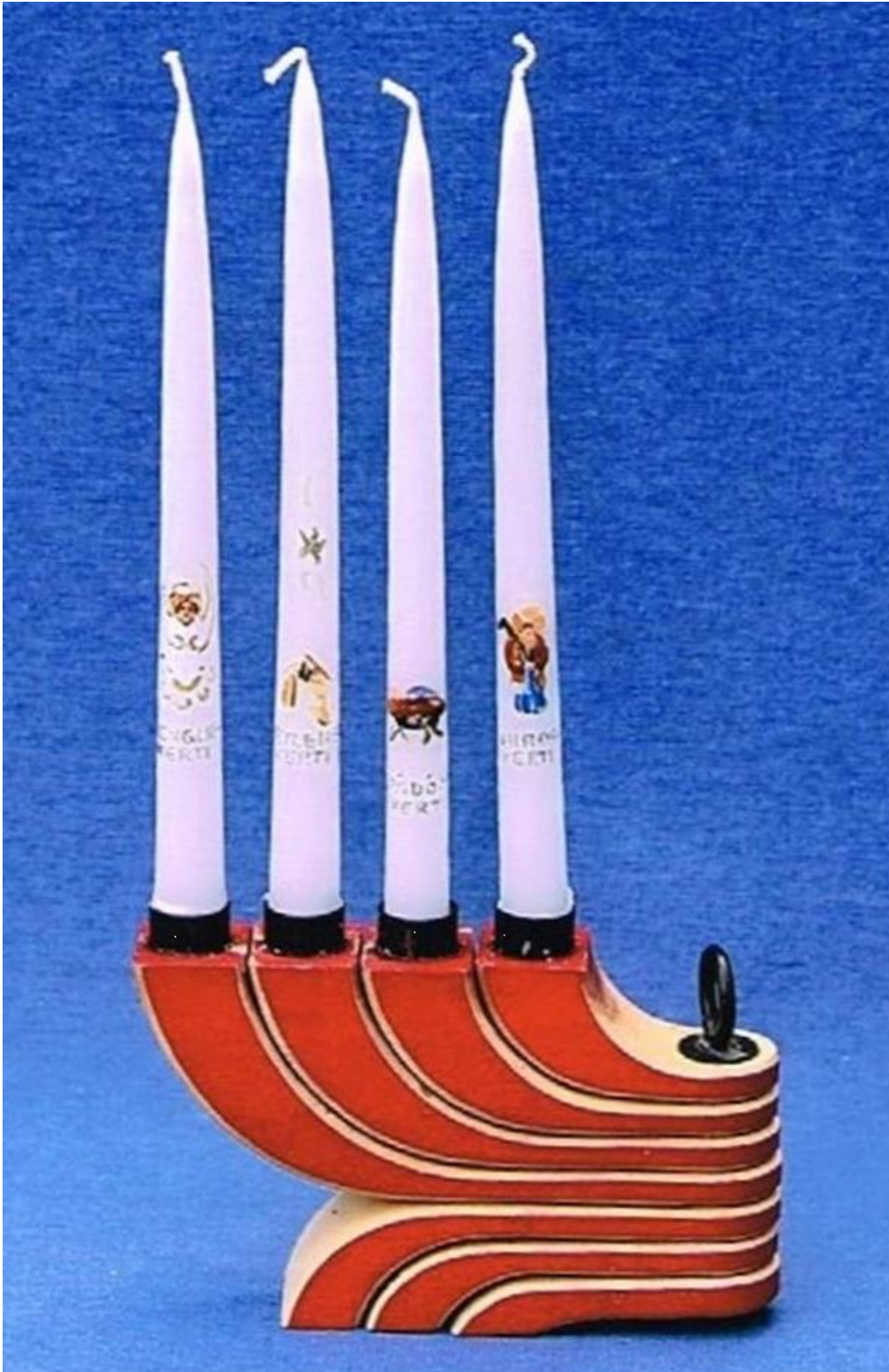

Inpakpapier, papier, bedrukt, voorstelling aanbidding door de driekoningen
Zuid-Afrika, Afrika
Privé verzameling

Jachthoorn, zilver, geslagen, voorstelling aanbidding door de herders
Museum Communale kasteel Ursino, Cantania, Italië, Europa

Hij werd ook gebruikt voor opslag van buskruit

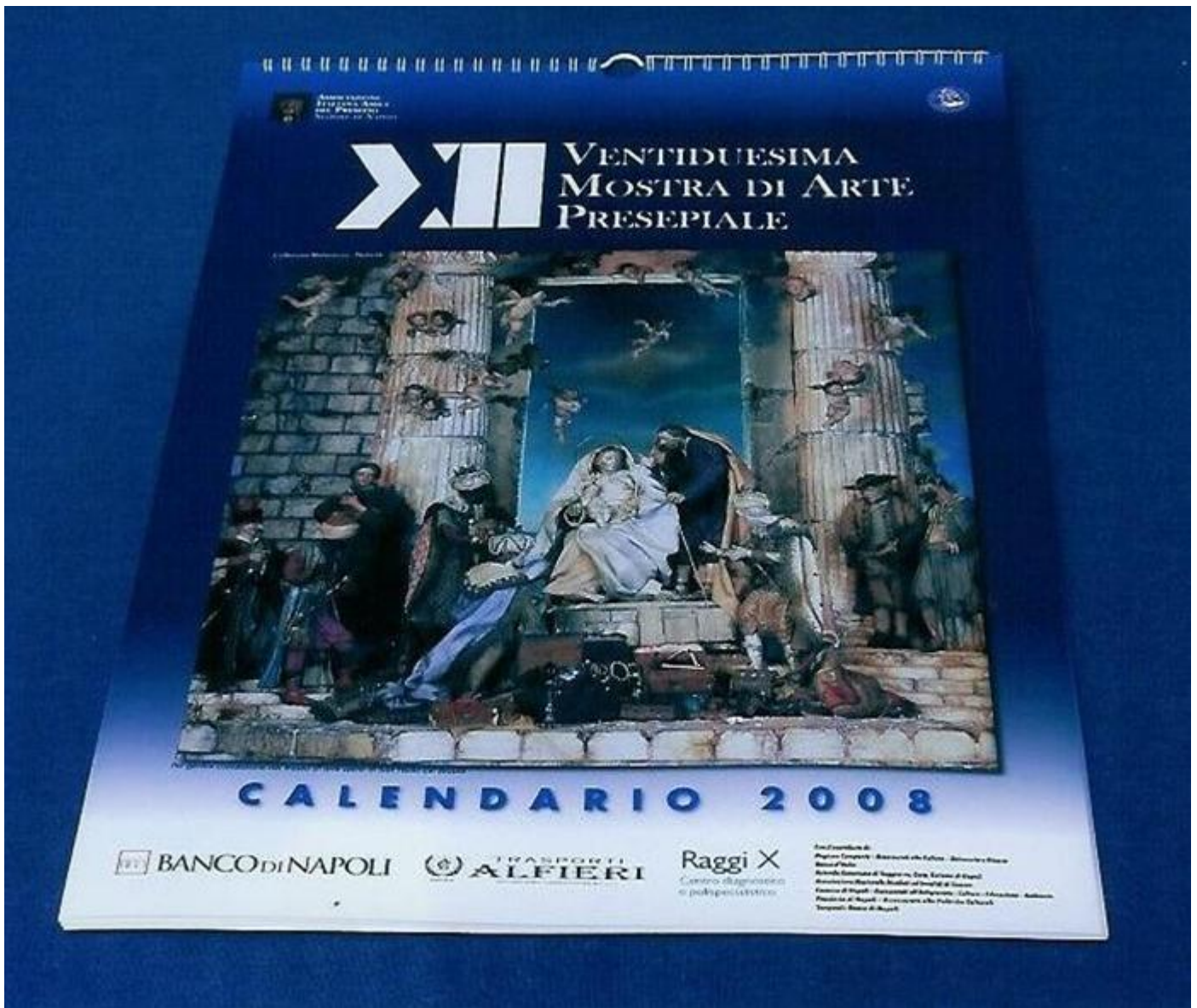
Kaars, was, beplakt, kerstvoorstelling
IJsland, Europa
Privé verzameling

Kaartspel, Kerst Memory, karton, bedrukt, diverse kerstvoorstellingen
Ned. Zondagsschool vereniging, Amsterdam, Nederland, Europa
Privé verzameling

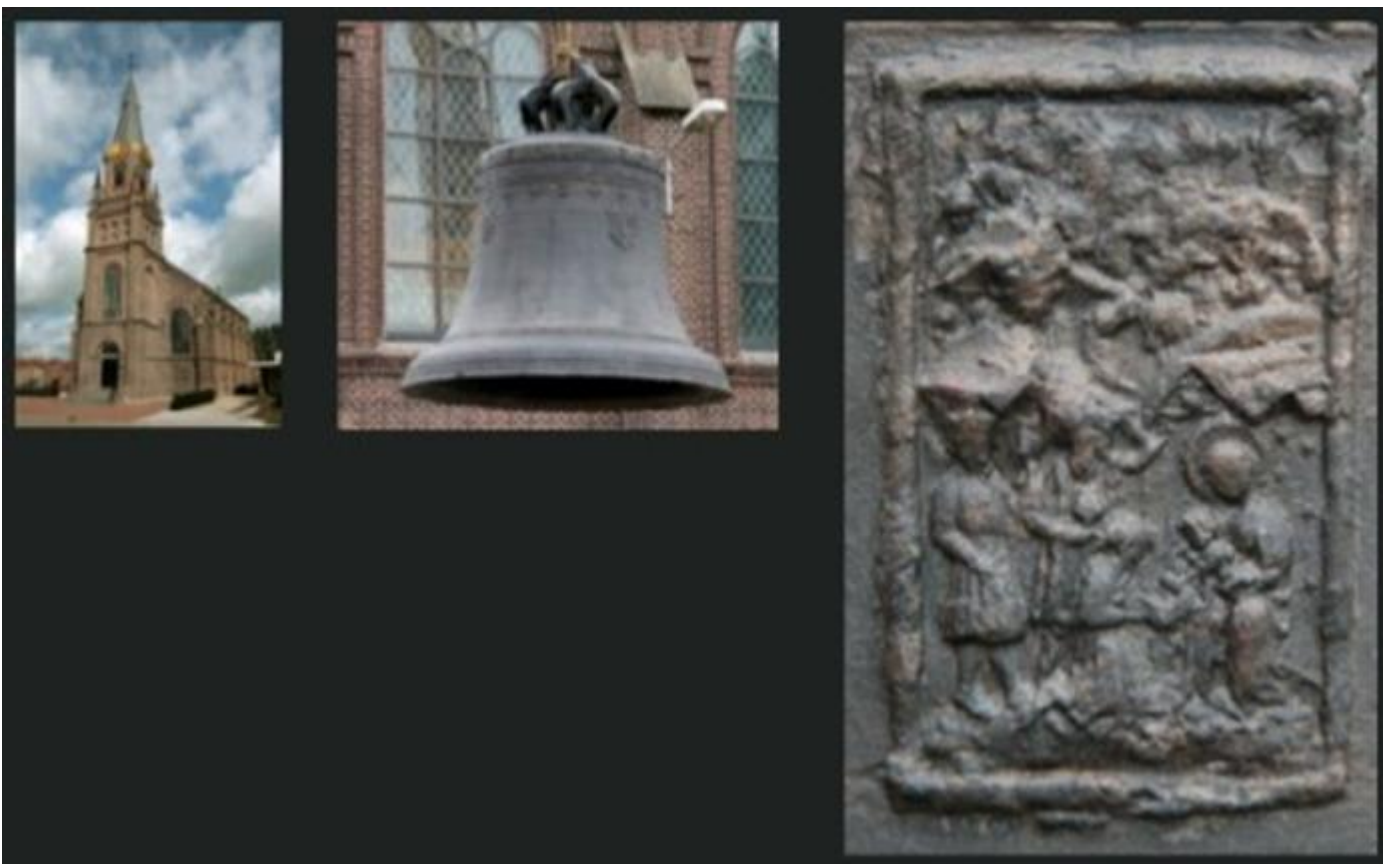
Kachelplaat, gietijzer, gegoten, kerstvoorstelling
België, Europa
Privé verzameling

Kalender, Papier , bedrukt, 2008 Napolitaanse kerstgroepen
12de UN-FOE-PRAE congres Bergamo, Italië, Europa
Privé verzameling

Kazuifel, stof, geborduurd
Sint Sulpituskkerk, Diest, België, Europa

Kerkklok, brons, gegoten. Kerstvoorstelling
PKN Kerk, Wilnis, Gemeente de Ronde Vennen, Nederland, Europa

Kerstbal, glas, geblazen, beschilderd, kerstvoorstelling
"Krippana" Losheim, Eifel, Duitsland, Europa
Privé verzameling

Kerstboomstandaard, aluminium, gespoten, kerstvoorstellingen
Albert, Duitsland, Europa
Privé verzameling

Kerstkaart, papier, bedrukt, Kerstvoorstellingen
Nederland, Europa
Privé verzameling

Rond 1870 werden voor het eerst in Nederland Nieuwjaarskaarten verstuurd. Later werden dat Kerst- en Nieuwjaarskaarten. De scheiding tussen Katholiek en Protestants Nederland kwam in deze kaarten tot uiting. De Katholieken wensten elkaar een Zalig Kerstfeest en een Zalig Nieuwjaar. De Protestanten wensten elkaar Vrolijk Kerstfeest en een Gelukkig Nieuwjaar. Het versturen van Kerst- en nieuwjaarskaarten had zijn hoogtepunt in 2015, er werden er toen 115 miljoen verzonden.

Kerstwieg,

Museum Mayer van den Gergh, Antwerpen, België, Europa

Het Kerstwiegje, afkomstig uit de tweede helft van de 15e eeuw, werd vroeger door nonnen in de kerstperiode gebruikt om te mediteren. De zusters stelden het wiegje op in het koor van hun kerk en legden er een Jezuspop in. Bij het schommelen van het wiegje, rinkelden de zilveren belletjes onderaan. Op de smalle zijden van de wieg zijn taferelen geschilderd; de boodschap van de engel aan Maria en het bezoek van de zwangere Maria aan haar nicht Elisabeth.

Zie voor meer informatie: <https://museummayervandenbergh.be/nl/pagina/twee-topstukken-klaar-voor-de-toekomst-het-retabel-met-annunciatie-en-het-kerstwiegje>

Klok, karton, bedrukt, met verwisselbare wijzerplaat met kerstvoorstelling
Peter Post, Nederland, Europa
Privé verzameling

Klomp, hout, gesneden, beschilderd, kerstvoorstelling
Mevr. A. van Genderen, Veenendaal, Nederland, Europa
Privé verzameling

Koekje, meel, gebakken, naturel, kerstvoorstelling
Galveston, Texas, Noord-Amerika
Privé verzameling

Koekjestrommel, blik, bedrukt, kerstvoorstelling
Privé verzameling

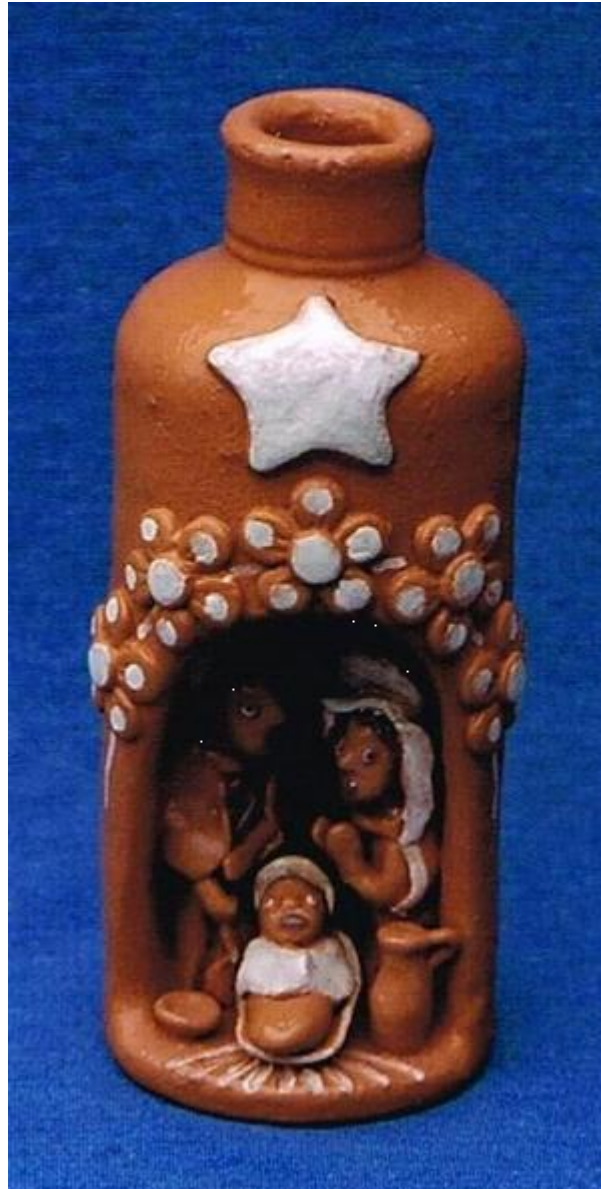
Koekoeksklok, hout, gesneden, kerstvoorstelling
5.8786.01.P August Schwer, Duitsland, Europa
Voor € 2.574,29 bent u de eigenaar van deze klok

Koelkast stal, blik, bedrukt, kerstfiguren (Kühlschrank Krippe)
Die Limo von Granini, Duitsland, Europa
Privé verzameling

Koffiebus, kunststof, bedrukt, kerstvoorstellingen
Krippana, Losheim / Eifel, Duitsland, Europa
Privé verzameling

Kruik, aardewerk, opengewerkt met daarin kerstvoorstelling
Geraldo, Newton/S. Tosé-S.C.-B2, Florianopolis, Brazilië, Zuid-Amerika
Privé verzameling

Kijkkast, papier, bedrukt, geknipt, aanbidding door de herders
Tsjechië, Europa
Privé verzameling

Kinderen, in Tsjechië, gingen met deze kast lang de deuren om geld op te halen.

Lampenkap, papier, knip en plakwerk, kerstvoorstelling
P.M. Diemer, Veenendaal, Nederland, Europa
Privé verzameling

Lantaarn, papier, bedrukt, kerstvoorstellingen
Polen, Europa
Privé verzameling

LED verlichting, ledlampjes, PVC, staal, kerstvoorstelling
Vida XL, Zaandam, Nederland, Europa

Legpuzzle, karton, bedrukt
JUMBO, 1000 stukjes, Nederland, Europa
Privé verzameling

Luciferdoosje, karton, gestanst, papier, bedrukt, kerstvoorstelling
SIL HOUBOX, Duitsland, Europa
Privé verzameling

Luciferdoosjeshouder, messing, gestanst
Pluto produkter Sweden, Zweden, Europa
Privé verzameling

Matroesjka, hout, beschilderd, kerstvoorstelling
Rusland, Europa/Azië
Privé verzameling

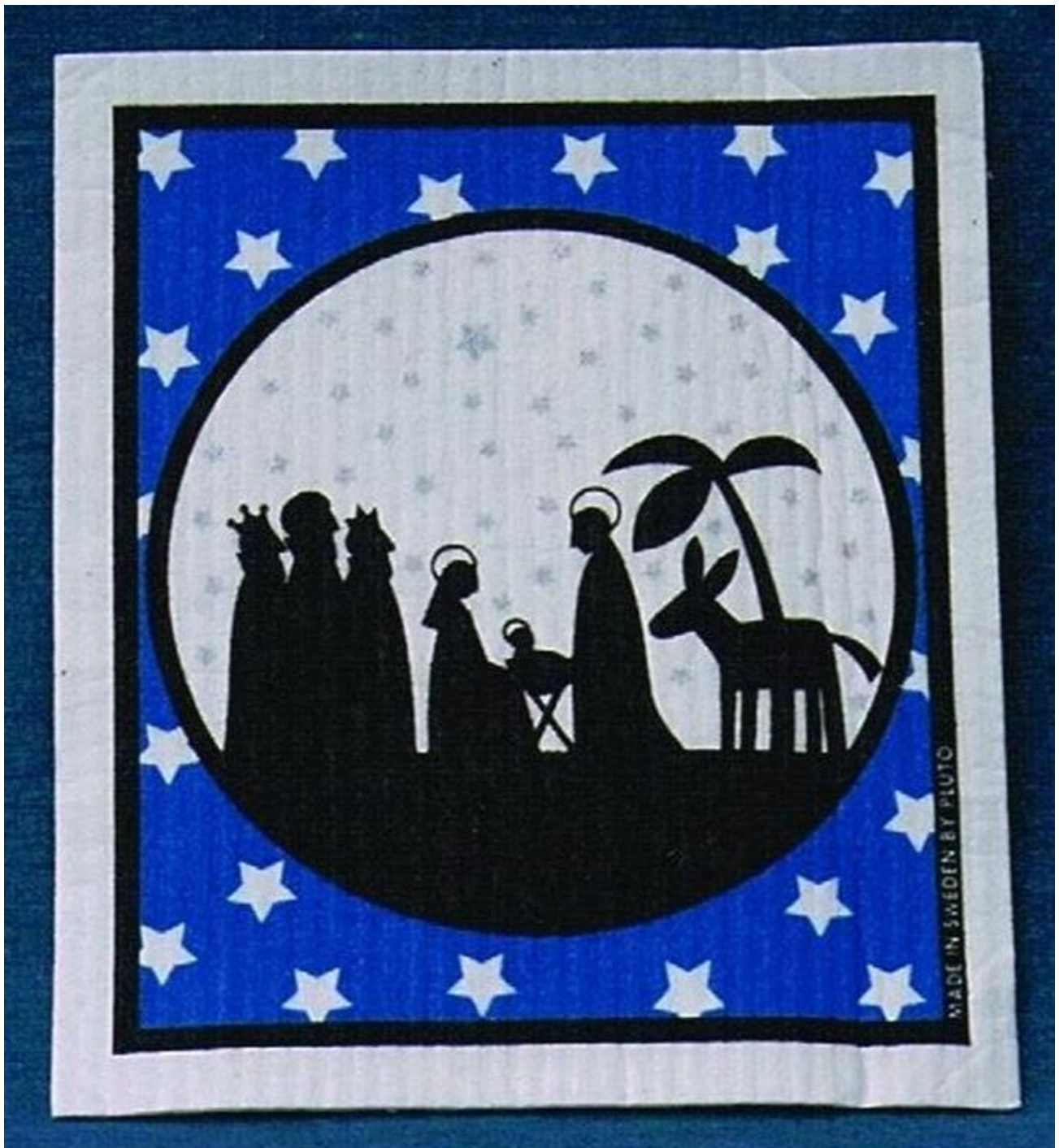
De Matroesjka (boerinnetje) ten onrechte ook wel Babuschka (omaatje) genoemd.
De pop bestaat uit: in elkaar gestapelde holle poppen.

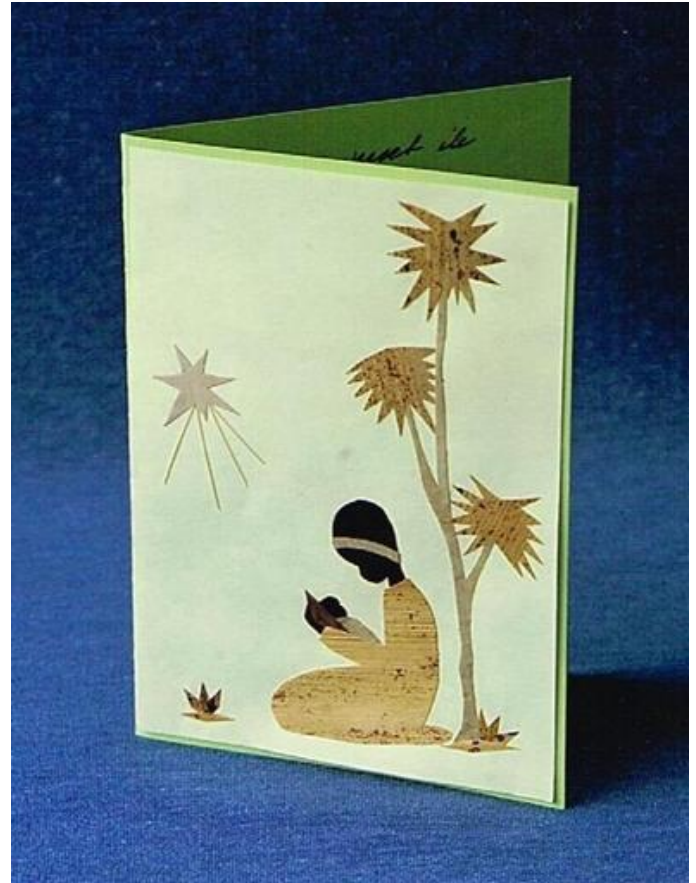
Manchetknopen, zilver, geboorte Jezus
Diana Addis, USA
Zazzele

Melkbus, beschilderd, kerstvoorstelling
België, Europa
Privé verzameling

Microvezeldoekje, bedrukt, aanbidding door de driekoningen
Pluto, Zweden, Europa
Privé verzameling

Moederkroontje, finer
Rwanda, Afrika
Privé verzameling

In Rwanda krijgen vrouwen die voor het eerst bevallen (scheppen van nieuw leven) een zogenaamd Moederkroontje.

Mok, aardewerk, beschilderd, kerstvoorstelling
M. Funt, Waldbreitbach, Duitsland, Europa
Privé verzameling

Mondkapje, stof, bedrukt, aanbidding door de driekoningen
Nederland, Europa
Privé verzameling

Munt, 25 Euro, 2021, edelmetaal, geperst, kerstvoorstelling
Duitsland, Europa
Privé verzameling

Neules, papier, geknipt/ gesneden
Mallorca, Spanje, Europa
Privé verzameling

De traditie van papieren doilies in Mallorca, gebruikt als kerstdecoratie heet Neules. Van oorsprong ouwels later een soort kleedje geknipt en gesneden van wit papier met de meest uiteenlopende afbeeldingen. De vroegere ouwels zijn tegenwoordig ook te koop als opgerolde wafels.

Vele jaren geleden werden neules opgehangen in kerken aan het altaar of de belangrijkste lamp een zogenaamde Salomo als een eetbaar soort brood (ouwel). Ze hingen in de kerken voor de kerstavond. Na het zingen van de Sibil.la. werd het zwaard gebruikt om de string, waaraan de neules zaten door te snijden, zodat de gemeente er van kon genieten. Helaas, werd de draad ook weleens vóór het einde van de dienst doorgesneden. De daaruit voortvloeiende chaos heeft ertoe geleid dat de kerk dit gebruik verbood. Vervolgens functioneerde de neules met geometrische patronen of figuratieve taferelen, veelal gemaakt door nonnen met behulp van een schaar of een scherp mes, als een soort religieuze agenda die de priester gebruikte om de dorpelingen (poblers) te laten weten hoeveel weken en dagen, in dat bepaalde jaar, er zaten tussen Kerst (Navidad) en Aswoensdag (Dimecres de Cendra). Het aantal neules, dat werd opgehangen in de kerk was net zoveel als er dagen zaten tot aswoensdag. Soms werden er grote neules gebruikt (20 cm rond) voor het aantal weken en kleine neules (10 cm rond) voor de resterende dagen. Naarmate het oecumenische jaar naar Dimecres de Cendra vorderde, werden neules één voor één verwijderd en aan trouwe gemeente leden gegeven. Een duidelijk beeld van de periode, die steeds korter werd. Vandaag de dag worden de neules nauwelijks meer gebruikt als kalender in de kerk. In plaats daarvan worden de neules nu louter voor sier- en decoratieve doeleinden gebruikt en worden de meeste kerken versierd met een onbepaald aantal witte papieren cut-outs. Ook hangen ze voor de ramen van winkels en huizen. Het is jammer dat deze traditie verloren gaat. Van kerst 2009 (Navidad) naar Aswoensdag 2010 (Dimecres de Cendra) was dat 55 dagen dus 55 neules. De vastentijd (Cuaresma) in 2010 begon op woensdag 17 februari en eindigde op zaterdag 3 april, dat is 46 dagen. Tellen we in weken en in dagen dan worden dit zeven grote en zes kleine neulissen.

Noveenkaars, PVC omhulsel, plantaardige olie, beplakt met kerstvoorstelling
Banneux, België , Europa
Privé verzameling

Eigenschappen van de noveenkaars

Een noveenkaars is een kaars die gedurende negen dagen en nachten kan branden. Ze heeft doorgaans een cilindervormige vorm en bevindt zich in een plastieken omhulsel. Meestal is dit een rode of doorschijnend plastiek. De doorschijnende kaars bevat meestal een afbeelding van een heilige of overledene en de roodkleurige zijn doorgaans niet verder bedrukt. De kaarsen geven een normaal licht en geven geen specifieke geuren af. Ze zijn bedoeld om een intiem en klein licht uit te stralen. Vooral de kaarsen die in een rood omhulsel geproduceerd worden, geven een feeëriek licht af, waardoor deze ook wel eens voor de gezelligheid ontstoken kunnen worden. Het feit dat ze relatief veilig zijn in hun omhulsel en lang branden is dan ook voor niet-christenen een reden om deze kaarsen aan te schaffen.

Het idee achter de noveenkaars

Noveenkaarsen zijn nauw verbonden met de christelijke praktijk van de noveen. Het woord noveen verwijst naar het Latijnse woord 'novem', dat kan vertaald worden als het getal 'negen'. Negen is niet zomaar een getal in het christendom, het is een getal dat duidt op de goddelijke volledigheid of finaliteit. Daarom bidden christenen tijdens een noveen verspreid over negen dagen (en nachten) om een verzoek extra kracht bij te zetten. Hierbij laten ze vaak een noveenkaars branden die negen dagen en nachten kan branden als een bijkomende ondersteuning van hun verzoek of gebed.

Noveenkaarsen worden aangestoken door christenen (voornamelijk Rooms-Katholieken) om een speciale gunst te verkrijgen voor zichzelf of iemand anders. Indien er een afbeelding op de kaars staat zal de gevraagde gunst meestal nauw verbonden zijn met de heilige of overledene in kwestie. Bekend hierbij zijn de typische noveenkaarsen die ter ere van de maagd Maria aangestoken worden in het kader van de Mariaverering. Ook andere heiligen zoals de heilige Rita of de heilige Damiaan worden in de lage landen op regelmatige wijze vereerd met een noveenkaars. Een noveenkaars aansteken kan dus onderdeel zijn van de noveen zelf, maar hoeft dat niet te zijn. Het kan ook gebruikt worden bij gewone heiligenaanbidding, ter nagedachtenis van een overledene, ... Vele mensen zullen de kaars zelfs uitblazen wanneer ze de kamer verlaten of klaar zijn met bidden. In dit geval kan men niet echt spreken van het feit dat de noveenkaars nog voor een noveen gebruikt wordt, want met het uitblazen wordt de opeenvolgende periode van negen dagen en nachten doorbroken.

www.noveenkaars.nl

Onderzitters, karton, bedrukt, kerstvoorstelling
Artdeco, Nederland, Europa
Privé verzameling

Oorhangers, Polymeerklei, roestvrijstaal, Heilige Familie
Litouwen, Europa
Noom Cattge Clay, Etsy

Overhemd, kerstvoorstelling
Light in the box

Pelgrimsinsigne, tin, gegoten, aanbidding door de driekoningen
Keulen, Duitsland, Europa
Privé verzameling

Het insigne werd in een mantel van een pelgrimganger genaaid en bood enige bescherming tegen overvallers.

Pen (met vloeistof gevuld), kunststof, bedrukt, aanbidding door de driekoningen
Vereniging "Vrienden van de kerstgroep" - Nederland, Europa
Privé verzameling

Tijdens het schrijven lopen de driekoningen naar de stal.

Peper en Zout vaatje, porselein, bedrukt, aanbidding door de herders
Reutter Porzellan Germany, Duitsland, Europa
Privé verzameling

Placemat, Gobelinstof (Polyester met katoen) 35 x 45 cm, Heilige Familie
Inter Fibres, QHS, Zeewolde, Nederland, Europa

Poëzieplaatjes, papier bedrukt
Europa
Privé verzameling

Polshorloge, wijzerplaat met kerstafbeelding
Esty

*Christmas in Bethlehem 1999
24-12-1999
The Palestinian Authority*

*Bethlehem, L landeilo bi-lingual
3-11-2019
first day of issue*

*Jesus Lane, Cambridge
3-11-2015*

*King's Croft, Birmingham
3-11-2015*

*De Heilige Familie met kerstboom, ijskristallen, ster en Finse vlag
Seimikaupunki, Lahti, 1-12-2017*

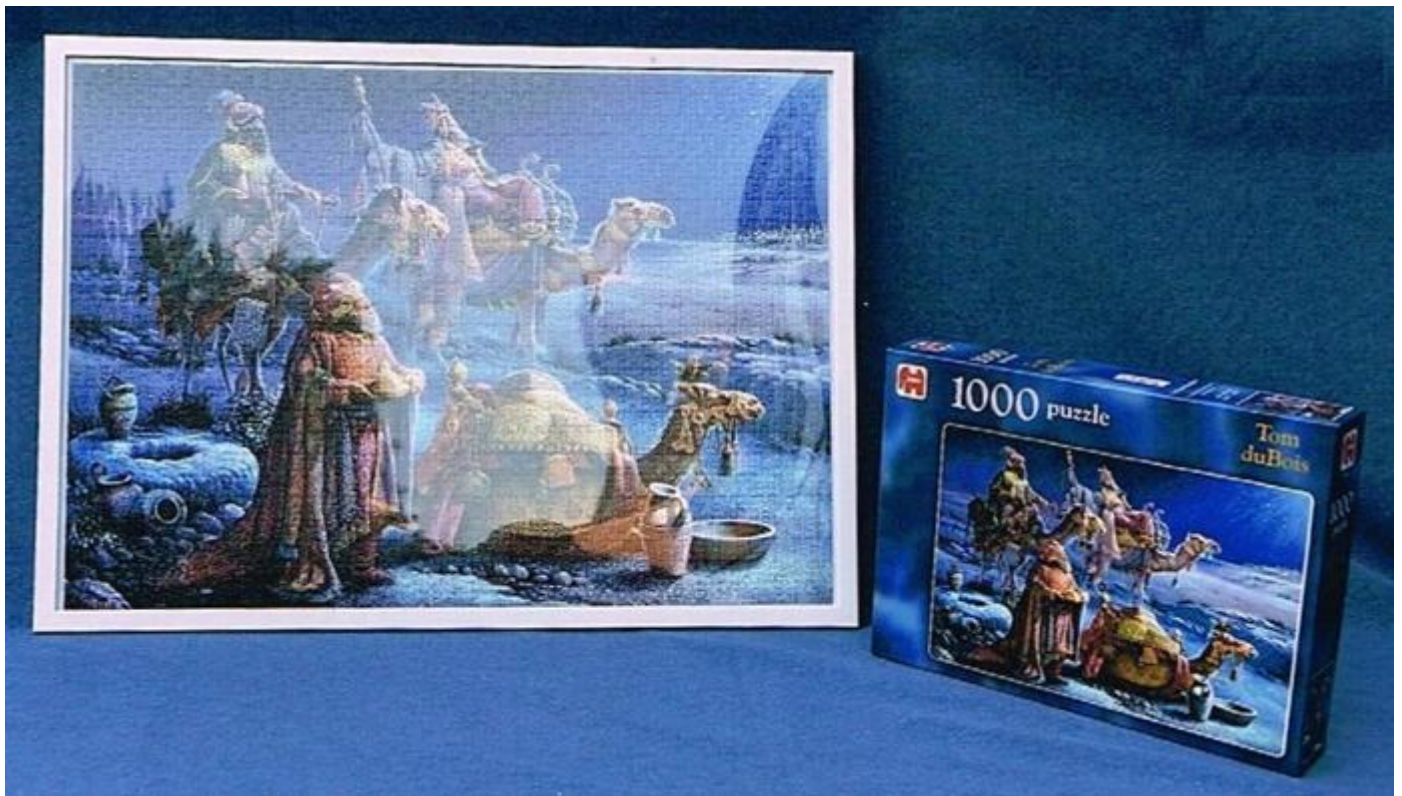
Poststempel, papier, inkt, diverse kerstvoorstellingen
Kerstpoststempels, diverse landen, Europa

Postzegel, papier, bedrukt, kerstvoorstelling
Kerstzegel, 43c, 1990, Australië

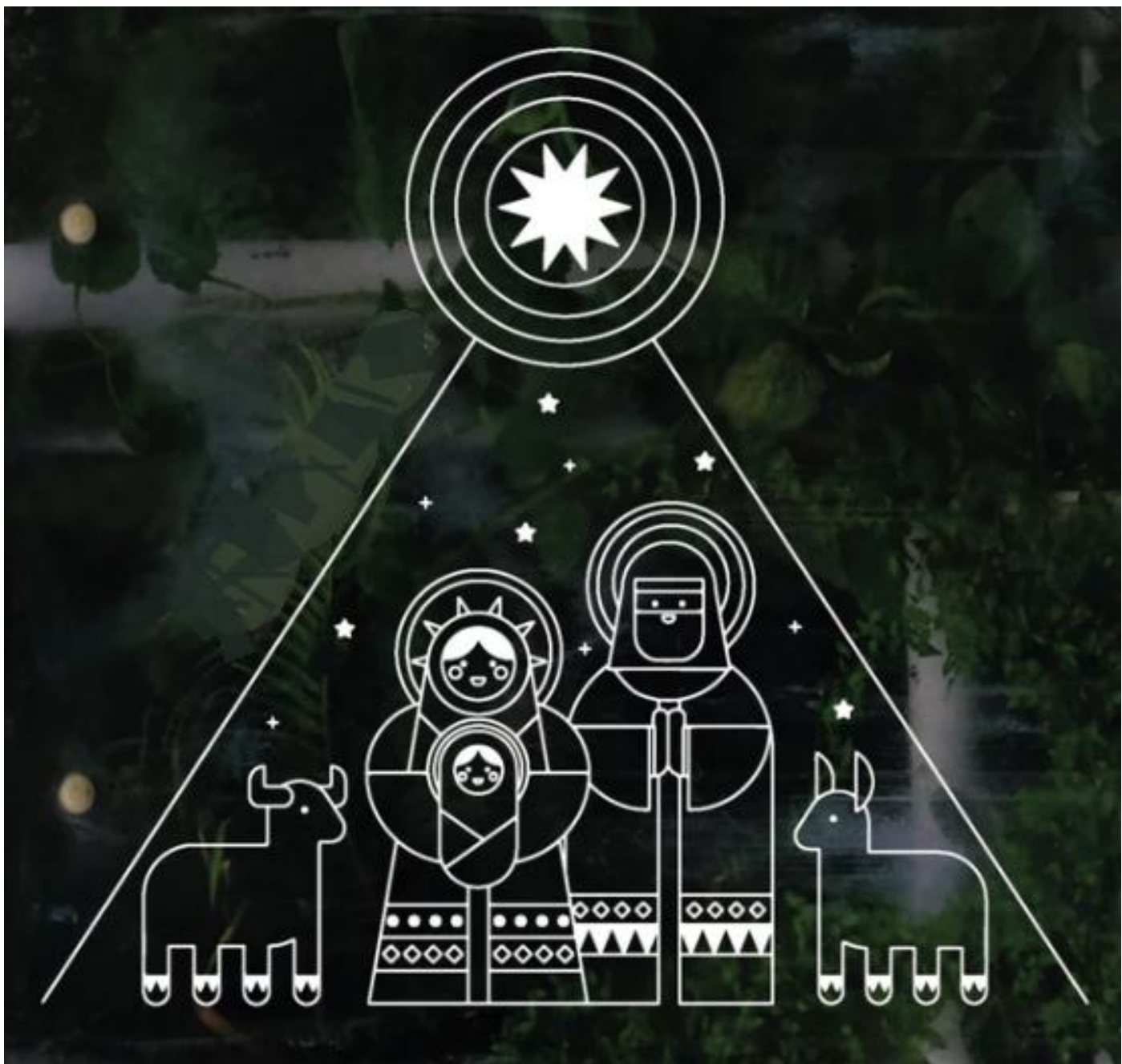
Puddingvorm, aardewerk, gebakken, geglazuurd, aanbidding door de driekoningen
Tsjechië, Europa
Privé verzameling

Puzzle, karton, bedrukt, Driekoningen onderweg naar de stal
JUMBO, Nederland, Europa
Privé verzameling

Quilt, stof, quilten, Kerstgroep
Nederland, Europa
Patroon, Advent Nativity Linda Worland
Ineke Scheepbouwer

Raamtekening, tekening, glas, raamkrijt, Kerstgroep
Nederland, Europa
Moniek (Kilsdonk) Art & Design, www.raamtekening.nl

Ring, zilver, Heilige Familie
Californië, USA
Mars Jewelry Gifts, Etsy

Rozenkrans hanger, metaal, Heilige Familie
Medjugotje, Bosnië - Herzegovina, Europa
SoveniriM, Etsy

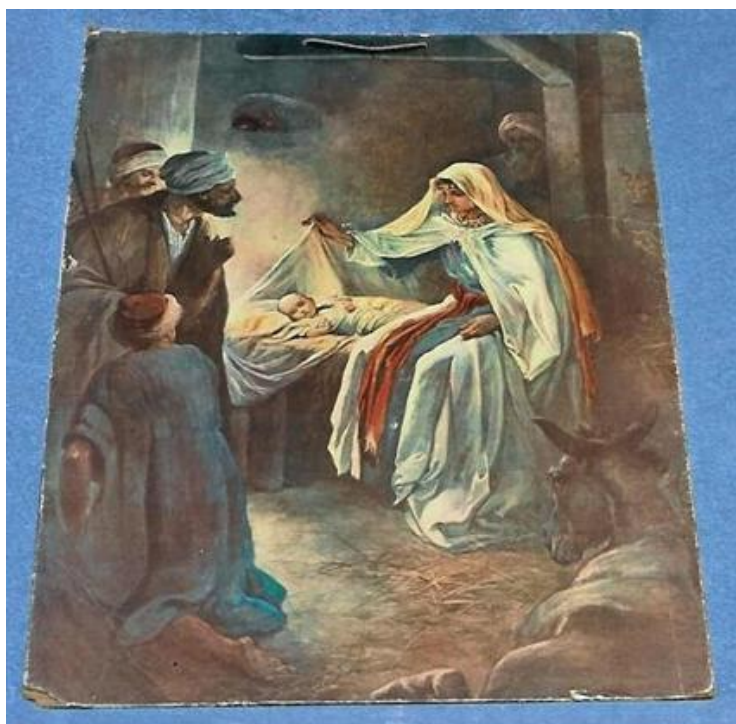
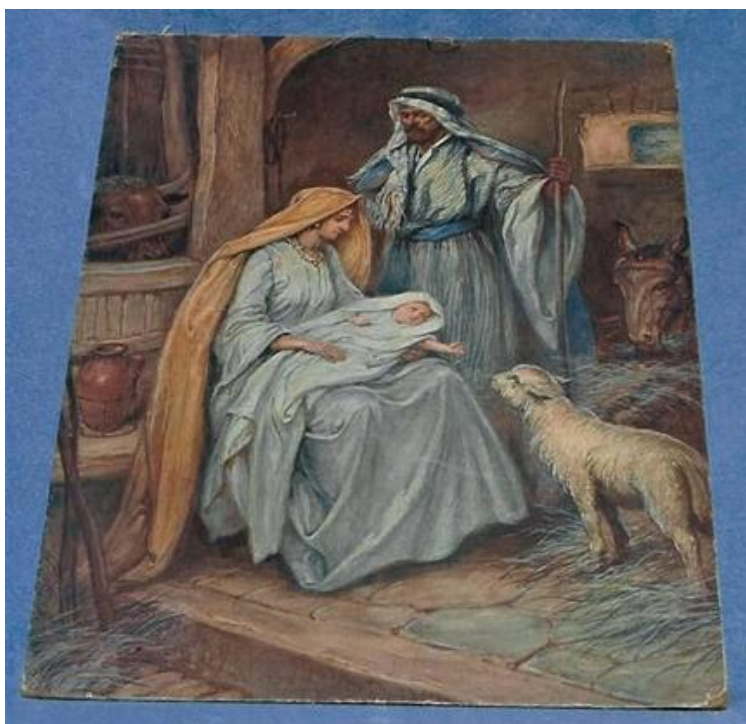
Schaal, Keramiek, geglazuurd, aanbidding door de herders
TUPESY Habanen, Zuid Moravië, Tsjechië, Europa
Privé verzameling

Schellekoord, Div., geborduurd, geboorte, aanbidding
herders en koningen
Nederland, Europa
Privé verzameling

Schilderij, schilderen, tempera op paneel 282 x 300 cm, 1423, aanbidding der Wijzen opgenomen in altaar.
Gentile da Fabriano, Toscane, Italië, Europa
Galerij Uffizi, Florence, Italië, Europa

Schoolplaat, Karton, bedrukt, kerstvoorstellingen
Nederland, Europa
Privé verzameling

Deze schoolplaten, ook wel vertelplaten genoemd, werden op scholen en zondagsscholen gebruik bij het vertellen van het kerstverhaal aan de hand van de afbeelding op de plaat.

Servet, papier, bedrukt, kerstvoorstelling
Ideal Home Range, IDH 092613, Holy Night, Cream, L 13260, 33 x 33 cm.
Duitsland, Europa
Privé verzameling

Servethouder, messing gegoten, aanbidding door de herders
Bethlehem, Israël, Midden-Oosten
Privé verzameling

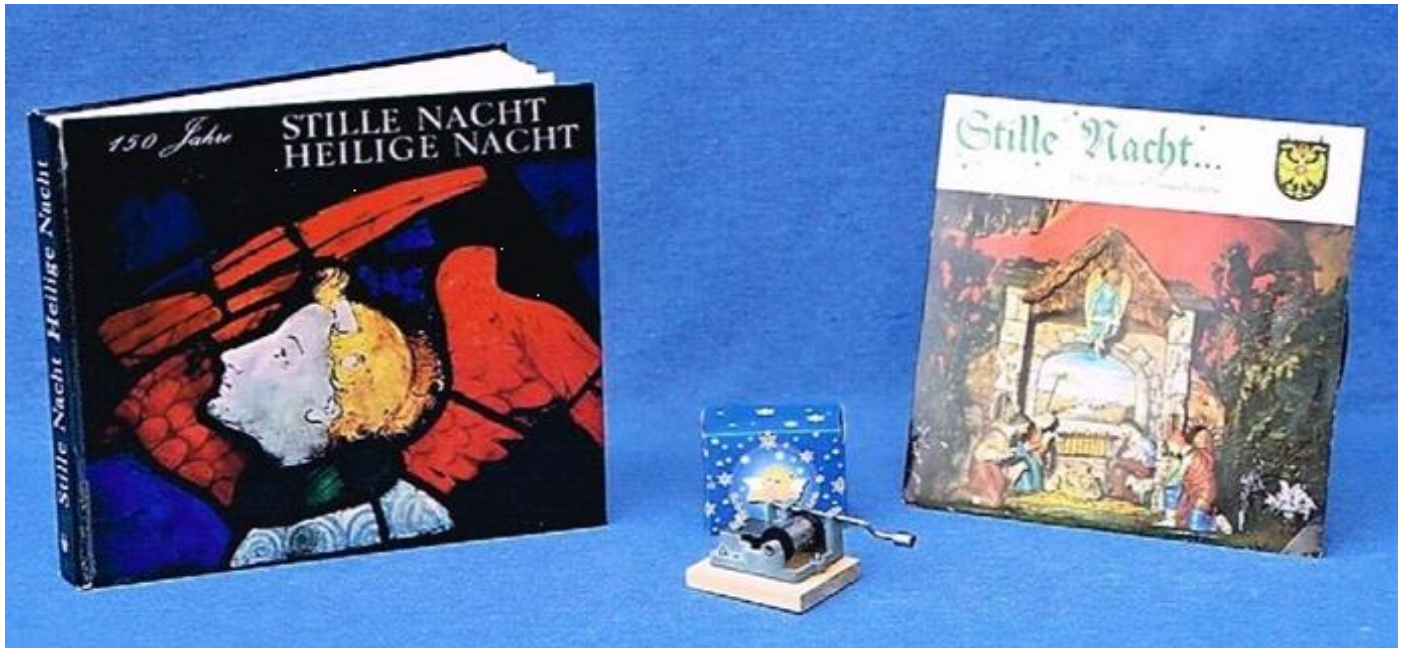
Servetring,
Made Bij Sannn, Etsy

Sokken, polyester
Californië, USA
Sockssynergy, Etsy

Speelgoed, kunststof, gekleurd, kerstgroep figuren
Playmobil, stal 4885, koningen 4886, Duitsland, Europa
Privé verzameling

Speeldoos, metaal, hout
Fridolin, Oostenrijk, Europa
Privé verzameling

- Speeldoos, Schöne Weihnachten, "Melodie Stille Nacht", www.fridolin.de
- Boek, 24 dec.1818 / 24 dec.1968 " 150 Jahre Stille Nacht Heilige Nacht"
- CD, Stille Nacht, Die Wiener Sangerknaben, E 48069

Stempel, rubber, hout, gesneden, kerstvoorstelling
Marette Verhees, Art stamps 42537G, Nederland, Europa
Privé verzameling

Stropdas, zijde, geweven
Noël Holiday, China, Azië / American Greetings artwork, Cleveland, Ohio, Noord-
Amerika
Privé verzameling

Taart, gebakken, kerstvoorstelling
Bakker, 's Hertogenbosch, Nederland, Europa

In 2016 was het 500 jaar geleden dat Jheronimus Bosch overleed.
Ter gelegenheid daarvan was er veel aandacht voor deze kunstenaar.

Voor meer taarten zie ook: www.andeverythingsweet.blogspot.com

Taartentopper, hout, bedrukt
Fürth, Duitsland, Europa
Sarah Weibel, Herzumspaene, Etsy

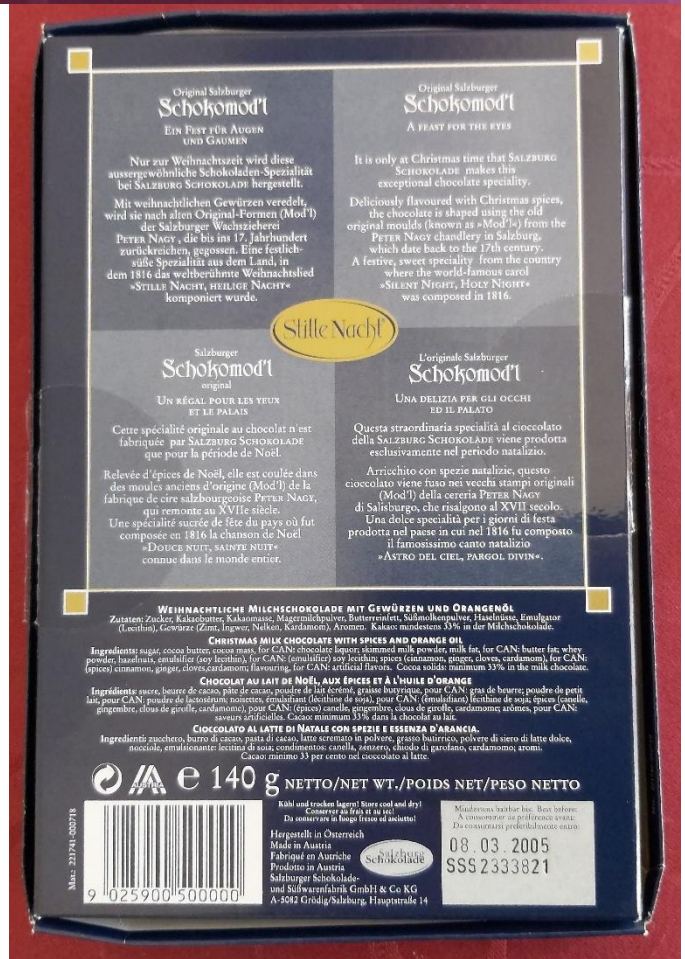

Tablet, chocolate, gegoten, "Stille Nacht"
Salzburg, Oostenrijk, Europa
Schokomod'l

Privé verzameling

It is only at Christmas time that Salzburg
Schokolade makes this exceptional
chocolate speciality.

Deliciously flavoured with Christmas
spices, the chocolate is shaped using the
old original moulds (known as "Mod'l")
from the Peter Nagy chandlery in
Salzburg, which date back to the 17th
century where the world-famous carol
"Silent Night, Holy Night" was composed
in 1816.

Original Salzburger Schokomod'l
EIN FEIST FÜR AUGEN
UND GAUMEN

Nur zur Weihnachtszeit wird diese
aussergewöhnliche Schokoladen-Spezialität
bei SALZBURG SCHOKOLADE hergestellt.

Mit weihnachtlichen Gewürzen veredelt,
wird sie nach alten Original-Formen (Mod'l)
des Salzburger Wachsziherer
PETER NAGY, die bis ins 17. Jahrhundert
zurückreichen, gegossen. Eine festlich-
süße Spezialität aus dem Land, in
dem 1816 das weltberühmte Weihnachtslied
»STILLE NACHT, HEILIGE NACHT«
komponiert wurde.

Salzburger
Schokomod'l
original
UN RÉGAL POUR LES YEUX
ET LE PALAIS

Cette spécialité originale au chocolat n'est
fabriquée par SALZBURG SCHOKOLADE
que pour la période de Noël.

Relevée d'épices de Noël, elle est coulée dans
des moules anciens d'origine (Mod'l) de la
fabrique de cire salzbourgeoise PETER NAGY,
qui remonte au XVIIe siècle.
Une spécialité sucrée de fête du pays où fut
composée en 1816 la chanson de Noël
»DOUCE NUIT, SAINTE NUIT«
connue dans le monde entier.

WEIHNACHTLICHE MILKSCHOKOLADE MIT GEWÜRZEN UND ORANGENÖL
Zutaten: Zucker, Kakobutter, Kakaomasse, Magermilchpulver, Butteraroma, Süßholzwurzel, Pflanzenfett, Emulgator
(Lecithin), Gewürze (Zimt, Ingwer, Nelken, Kardamom), Aromen. Kakao mindestens 33% in der Milkschokolade.

CHRISTMAS MILK CHOCOLATE WITH SPICES AND ORANGE OIL
Ingredients: sugar, cocoa butter, cocoa mass, low fat milk powder, milk fat, for CAN; butter fat, when
powdered, hazelnut, vanilla (or licorice), for CAN; (emulsifier) soy lecithin, spices (cinnamon, ginger, cloves, cardamom), for CAN;
(spices) cinnamon, ginger, cloves, cardamom, flavouring, for CAN; artificial flavour. Cocoa solids minimum 33% in the milk chocolate.

CHOCOLAT AU LAIT DE MIEL, AUX ÉPICES ET À L'HUILE D'ORANGE
Ingrédients: sucre, beurre de cacao, pâte de cacao, poudre de lait (cacao, gras), beurre, huile d'orange, poudre de petit
lait, pour CAN; poudre de lactosérum, noisettes, émulsifiant (lecithine de soja), pour CAN; (émulsifiant) lecitine de soja, épices (cannelle,
gingembre, clous de girofle, cardamome), pour CAN; (épices) cannelle, gingembre, clous de girofle, cardamome, arômes, pour CAN;
saveurs artificielles. Cacao minimum 33% dans la chocolat au lait.

CIOCOLATO AL LATTE DI MIELE CON EPICIE E ESSENZA D'ARANCIA
Ingredienti: zucchero, burro di cacao, pasta di cacao, latte scremato in polvere, grasso lattiero, polvere di siero di latte dolce,
nocciolo, emulsionante: lecitina di soia; condimenti: cannella, zenzero, chiodo di garofano, cardamomo, aromi.
Cacao minimo 33 per cento nel cioccolato al latte.

NETTO / NET WT. / POIDS NET / PESO NETTO
140 g

Made in Austria
Produced in Austria
Salzburger Schokolade-
und Süßwarenfabrik GmbH & Co. KG
A-5021 Gröden/Salzburg, Hauptstraße 14

08.03.2005
SSS2333821

Tas, papier, bedrukt, aanbidding door de herders en de driekoningen
China, Azië
Privé verzameling

Tegelkachel, aardewerk, gebakken, kerstvoorstellingen.
Keramiekcentrum, Terschuur, Tegelen, Nederland, Europa

Telefoonhoesje, kunststof, bedrukt
UK, Europa
My Bespoke Stuff, Esty

Telefoonkaart, plastic, bedrukt, met magneetstrip of chip, kerstvoorstellingen
Malta, Oostenrijk, Bosnië, Europa
Privé verzameling

Theepot, aardewerk, gebakken, diverse kerstvoorstellingen
SALDER, Engeland, Europa
Privé verzameling

Theezakje, papier, bedrukt, kerstvoorstellingen
Thomas Kappes, Donkey products GmbH & Co 20259 Hamburg, Duitsland, Europa
Privé verzameling

T-Shirt, stof, bedrukt, kerstvoorstellingen
Duitsland, Europa
Redbubble

Vaandel, stof, bedrukt

Van Woerkom, Scheveningen, Nederland, Europa
O.L. Vrouw van Lourdes-parochie, Scheveningen

Vaandel, uit 1940, van de Broederschap van de H. Familie uit de O.L. Vrouw van Lourdes-parochie in Scheveningen is ontworpen door Van Woerkom uit Scheveningen. Hij zette de compositie op met een weloverwogen spel van licht en kleur. Jozef is gehuld in tamelijk donkere kleuren bruin, groen en donkerblauw, Maria in helderder tinten, rood en lichtcrème, de kledij van Jezus is van stralend wit. Zo ontstond een crescendo van licht waarvan Jezus het middelpunt is. Het palet is opgezet met discrete harmonieën: het wit in de kleding van Jezus komt terug in de lelie: het rood van Maria's gewaad in haar aureool en in de letters Heilige Familie; het groen van Jozef 's mantel in het aureool en de letters Broederschap. De compositie is zorgvuldig opgezet binnen een ovaal en geplaatst in het centrum van het beeldvlak.

Uit Inpressie 20-2017 KDC Nijmegen

Vaas, aardewerk, beschilderd, aanbidding door de driekoningen
KUBA AS, Cuba, Noord-Amerika
Privé verzameling

Verkeersbord, metaal, beplakt, kerstgroep
Telgte, Duitsland, Europa
Museum Religio

Vertelplaat, karton bedrukt, voorstelling driekoningen onderweg naar Bethlehem
Bellarminus_Bijbelplaten. Steyl, Nederland, Europa
Privé verzameling

Deze platen werden op scholen en zondagsscholen gebruik bij het vertellen van Bijbelverhalen.

Vertelstenen, stenen, beschilderd, kerstgroep voorstellingen
Jessica Sprangers, Nederland, Europa
Privé verzameling

Vest, wol, gebreid, kerstvoorstelling
Noorwegen, Europa
Amazon

Vingerhoedjes, aardewerk, gebakken, geglazuurd, kerstgroep voorstellingen
Spanje, Europa
Privé verzameling

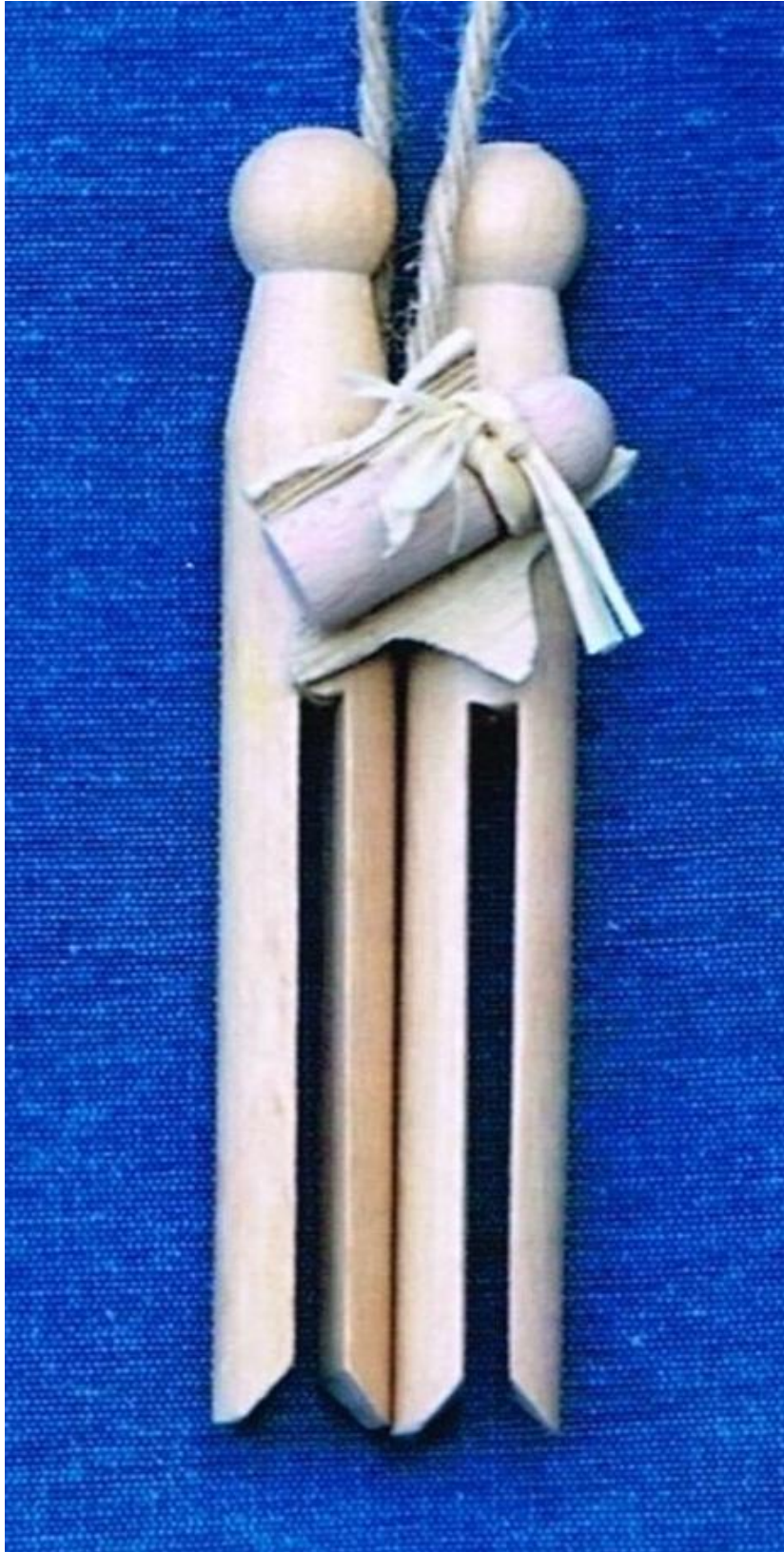

Wajangpoppen, papier, geknipt, beschilderd, figuren, aanbidding herders en drieloningen
Java, Indonesië, Azië
Privé verzameling

Wandbord, aardewerk, beschilderd, kerstvoorstelling
Edna Hibel, Noord-Amerika
Privé verzameling

Christmas Plate for 1990, diameter 60 cm.

Wasknijper, hout, gedraaid, gezaagd, kerstvoorstelling
Europa
Privé verzameling

Wattenstaafjes, watten, plastic, gekleurd, kerstvoorstelling
Christian Nachtigäller, Telgte, Duitsland, Europa
Museum Religio, Telgte, Duitsland, Europa

Waxinelichtje, glas, aluminium, gestanst, aanbidding herders en de driekoningen
Duitsland, Europa
Privé verzameling

Wijwaterbakje, aardewerk, gebakken, geglazuurd, kerstvoorstelling
Engeland, Europa
Privé verzameling

Wijwaterflesje en hostie bakje, keramiek, bedrukt, kersticoon
Rusland, Europa/Azië
Privé verzameling

Zakhorloge, deksel met kerstafbeelding
Vintage

Materialen

Aardewerk
Albast
Bamboe
Bananenblad
Bijenwas
Blik
Brooddeeg
Chocolade
Cipressenwortel
Dolomiet
Ebbenhout
Fimoklei
Garen
Gips
Glas
Glas in lood

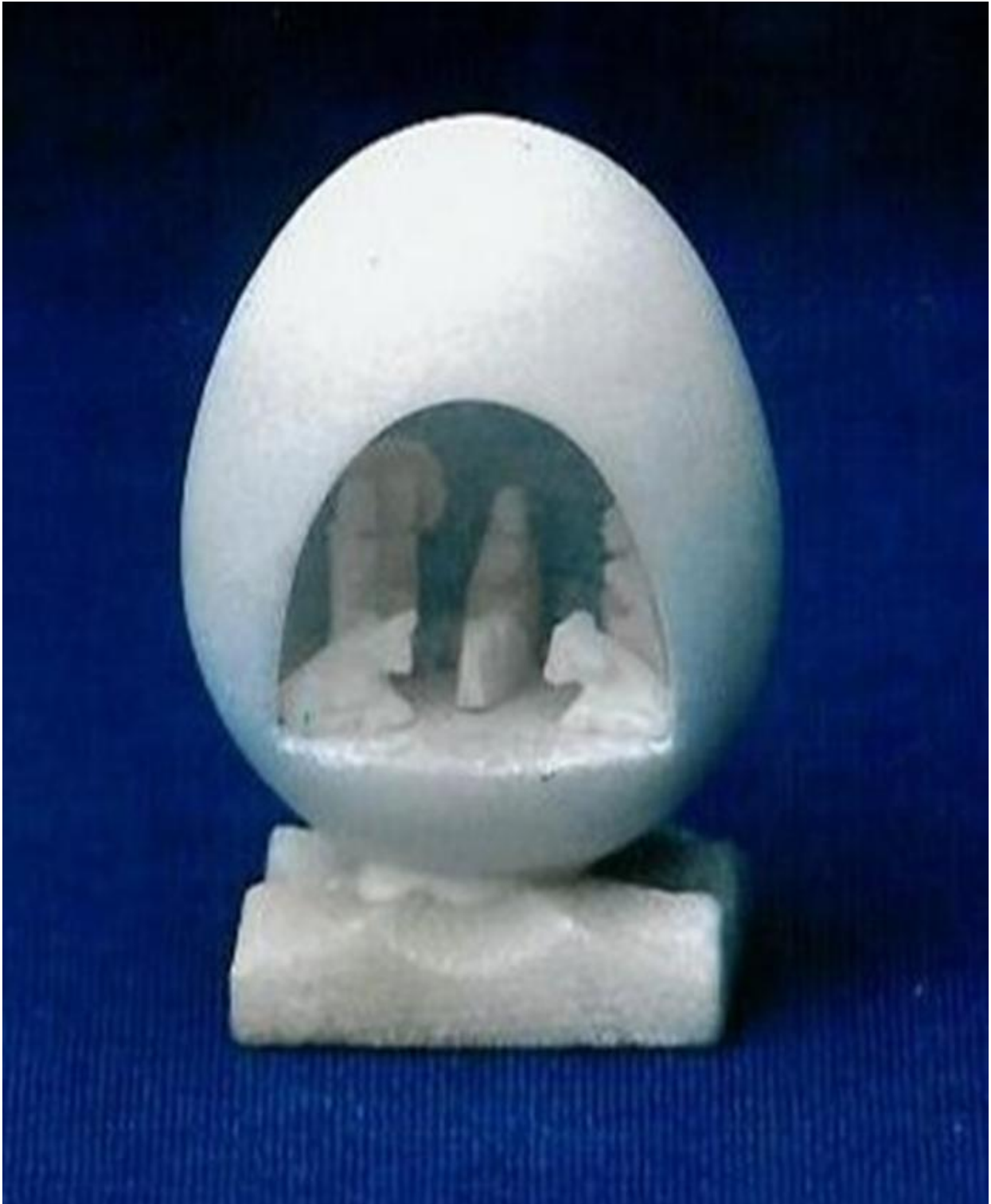
Hoorn
Hout
Jarina noot
Kaas
Karton
Kalebass
Kokosnoot
Krantenpapier
Kristal
Kurk
Maisblad
MDF
Mergel
Metaal
Olijfhout
Olivijnzand
Papier
Papyrus
Pinda

Plexiglas
Sinaasappelschil
Stenen
Stof
Stro
Tin
Triplex
Vilt
Walnotenhou
Was
Wol
Zand
Zandsteen
Zeep
Zeepsteen
Zilver
Zilverdraad

Aardewerk, gebakken, kerstgroep, volkskunst
Rwanda, Afrika
Privé verzameling

Albast, geslepen, Kerstgroep in ei
Peru, Zuid-Amerika
Privé verzameling

Bananenblad, stal met kerstgroep, volkskunst
Rwanda, Afrika
Privé verzameling

Bamboe, vlucht naar Egypte, gezaagd
Cory Eades, Shangri-La, China
Privé verzameling

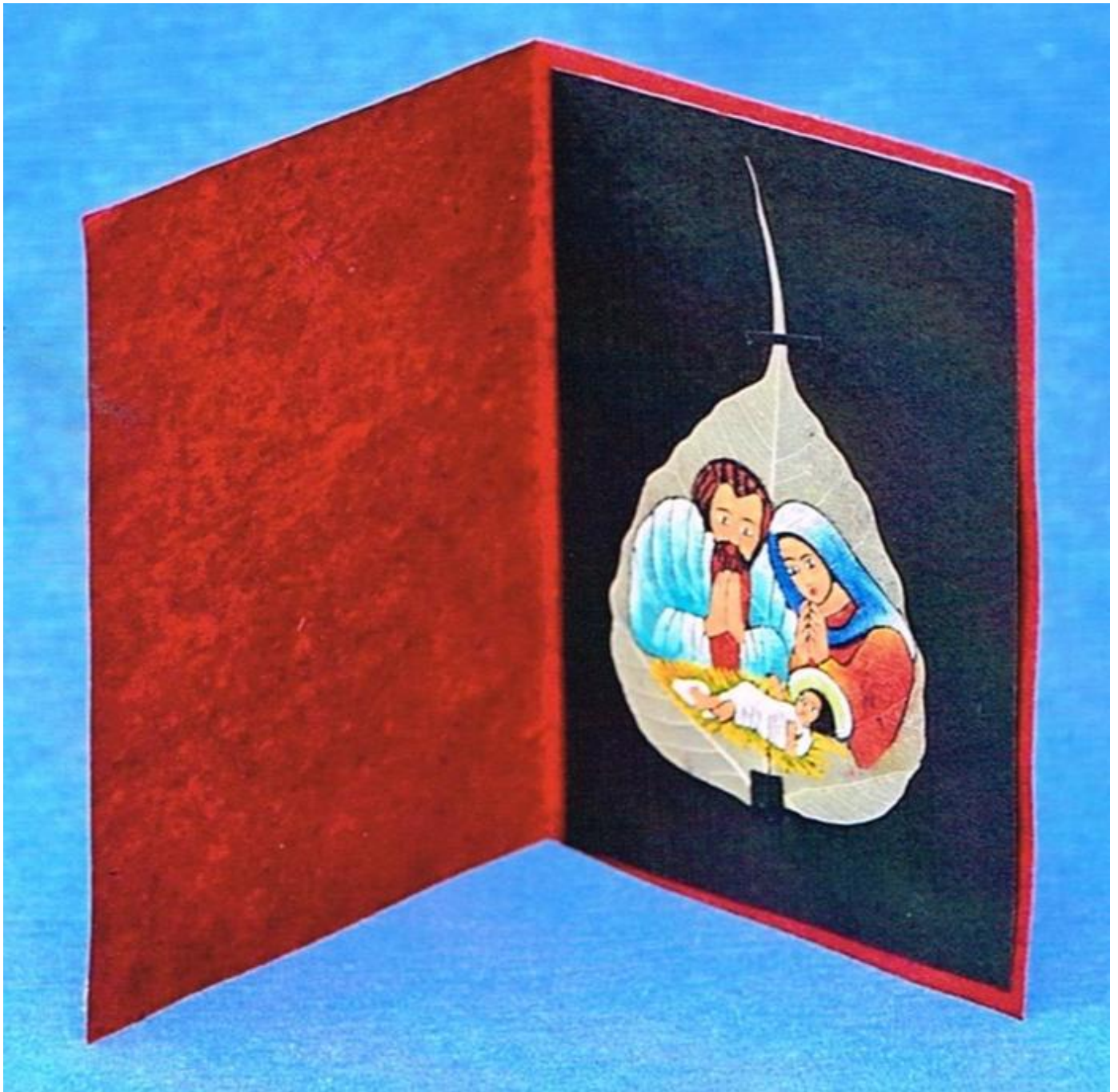
Bijenwas, gegoten

V. van Holland, Imkerbedrijf "De Werkbij", Rheden, Nederland, Europa

Privé verzameling

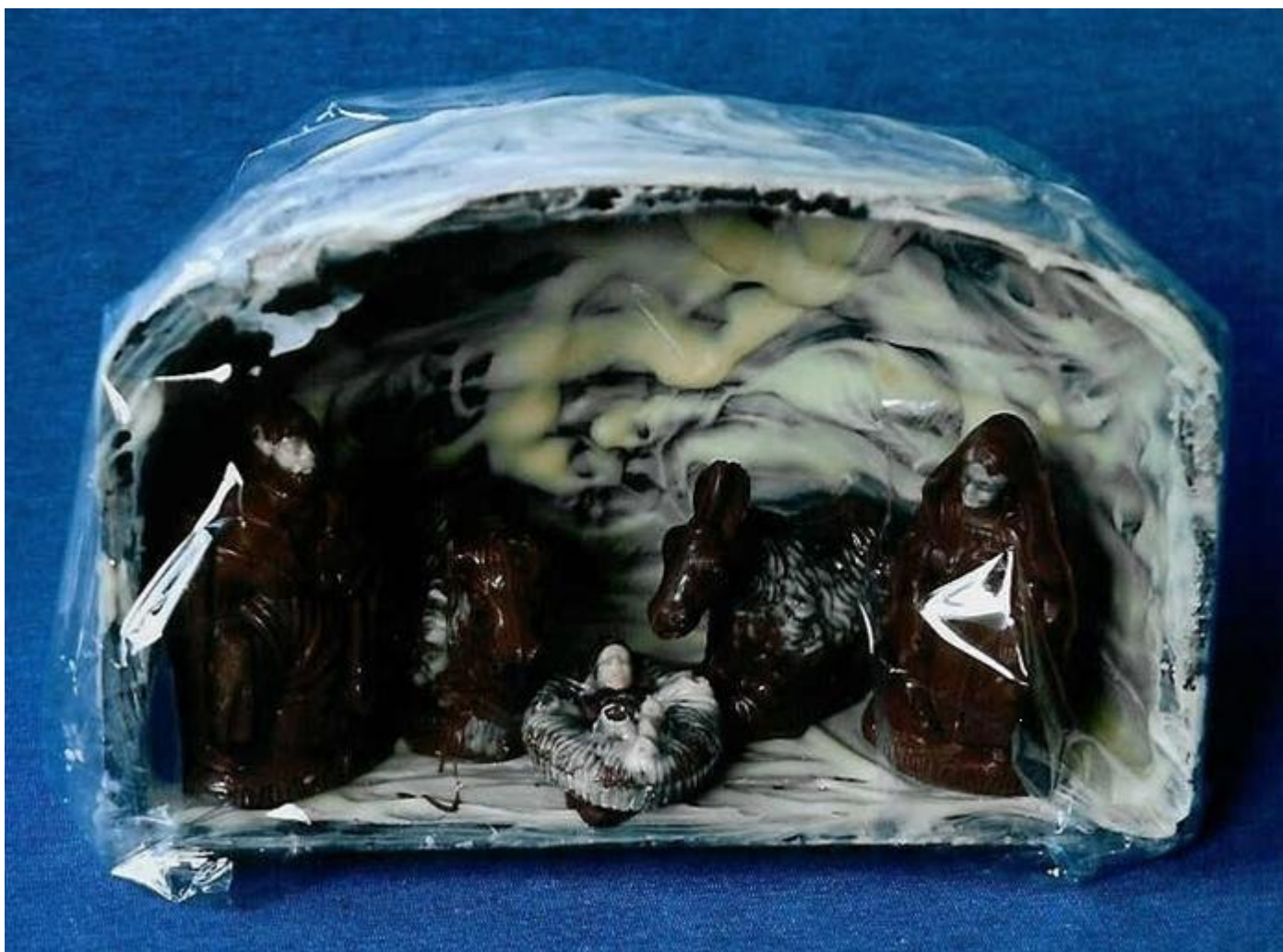
Blik, Kerstgroep in stal, platgeslagen oliedrum, beschilderd
Haïti, Midden-Amerika
Privé verzameling

Boomblad, volkskunst, handbeschilderd
Young People of TRAPP ADAM, India, Azië
Privé verzameling

Brooddeeg, Kerstgroep in stal, deeg, gebakken , beschilderd
Europa
Privé verzameling

Chocolade, Kerstgroep in stal
Antica Cioccolateria, Napels, Italië, Europa
Privé verzameling

Cipressenwortel, beschilderd, figuren
Rena, Mississippi, Noord-Amerika
Privé verzameling

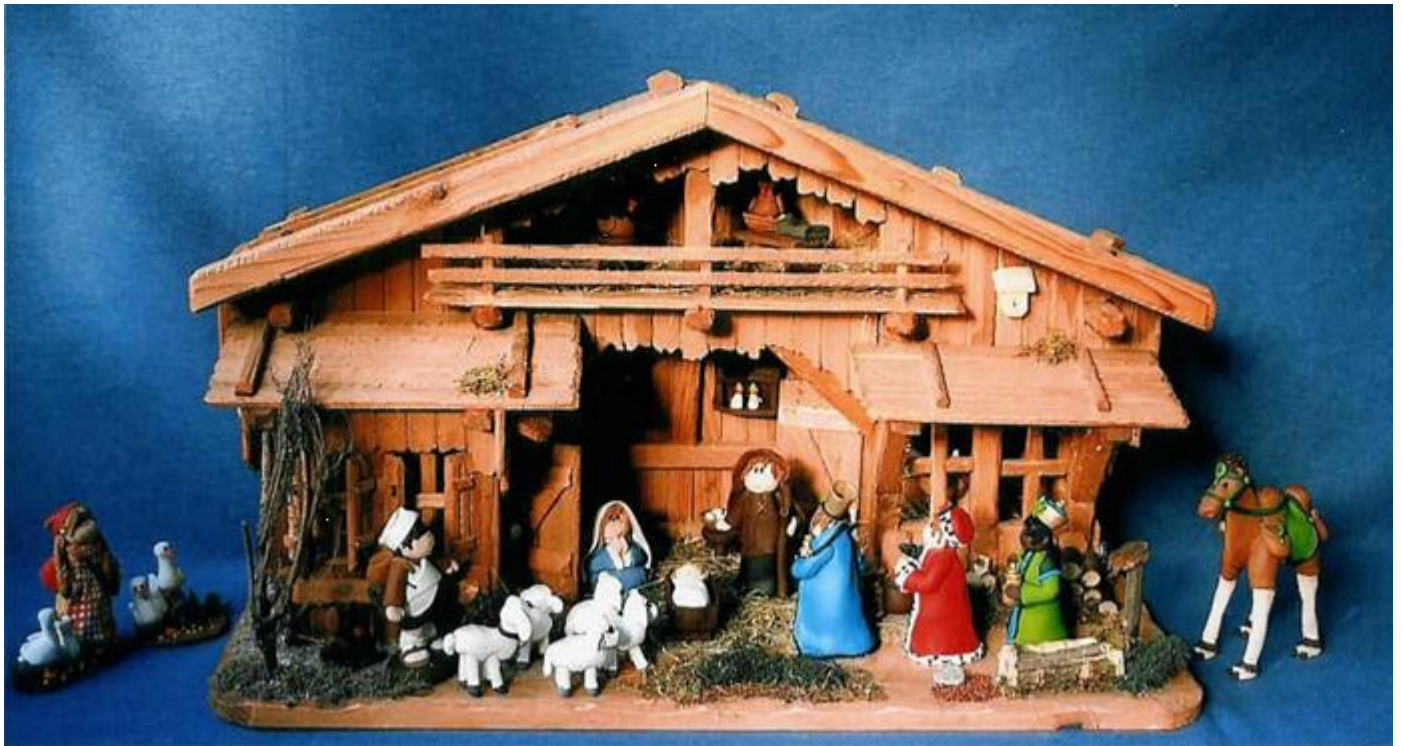

Dolomiet, beschilderd, figuren
Zusters van Bethlehem, Frankrijk, Europa
Privé verzameling

Dolomiet is een zacht gesteente dat in de Pyreneeën wordt gevonden. Van deze steen maken de zuster de vrij eenvoudig vormgegeven figuren. Ze hebben verrassend veel geometrische details, die op de kleding is aangebracht. De figuren hebben lichte kleuren met goudkleurige accenten.

Ebbenhout, gesneden, blokgroep
Zaïre, Afrika
Privé verzameling

Fimoklei, figuren
Sandra Exterkate, Oosterhout, Nederland, Europa
Privé verzameling

Garen, borduurwerk, telpatroon
Ida Diemer - van der Lugt, Veenendaal, Nederland, Europa
Privé verzameling

Gips, Kerstgroep, gepolychromeerd
Gebr. Van Paridon, Amsterdam, Nederland, Europa
Privé verzameling

Glas, figuren, getrokken
Jan van Kooperen, Alkmaar, Nederland, Europa
Privé verzameling

Hoorn, figuren in stal, bewerkt
Zoon van Nikolaus Gasteiger, Italië, Europa
Privé verzameling

Hout, gesneden, beschilderd, kerstgroepfiguren
Italië, Europa
Privé verzameling

Jarina noot, natuurproduct, gesneden
Brazilië, Zuid-Amerika
Privé verzameling

De Jarina noot wordt ook wel vegetarisch ivoor genoemd. Het is het zaad van een tropische palmboom en vreselijk hard. Elk met de hand gesneden figuur is uniek.

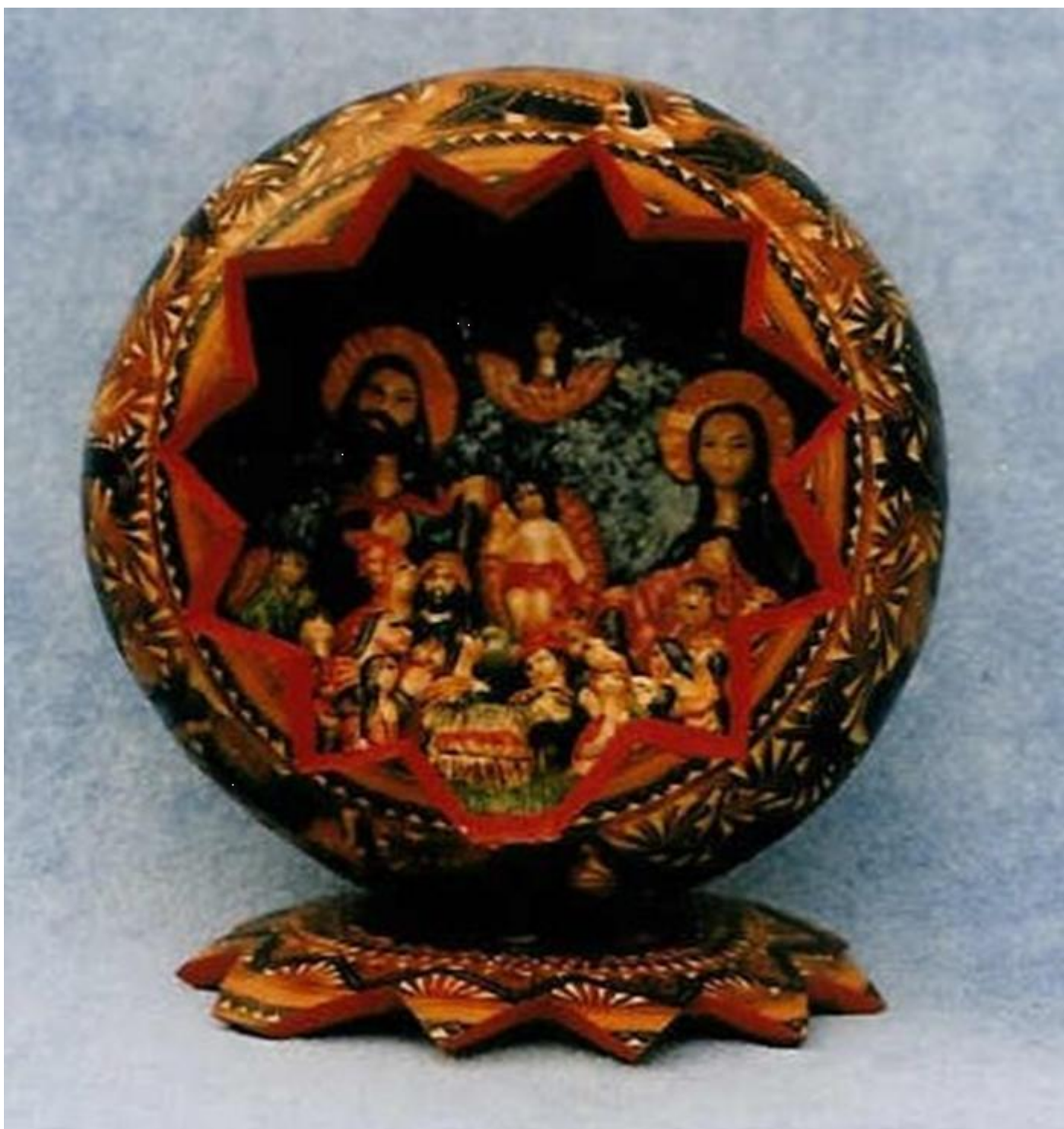
Jute, Kerstgroepfiguren aangekleed
Tsjechië, Europa
Privé verzameling

Kaas, figuren, gesneden
Sandra Exterkate, Oosterhout, Nederland, Europa
Waag, Gouda, 1912

Karton, gestanst
Kartent, Amsterdam, Nederland, Europa

Kalebas, kerstgroep in kalebas, natuurproduct, beschilderd
Volkskunst, Peru, Zuid-Amerika
Privé verzameling

Kokosnoot, natuurproduct, volkskunst
Duitsland, Europa
Privé verzameling

Kralen, geweven
Chennai, India, Azie
Pathway Childeren's Centre
<https://www.elevita.com>

Deze ongelooflijke kerststal met kralen is zorgvuldig gemaakt door gehandicapte studenten in India met behulp van papierklei, stof, juwelen en kleine kraaltjes. De directeuren van het fantastische Pathway Children's Centre in Chennai leren de kinderen zorgvuldig hoe ze deze patronen kunnen kralen op speciale weefgetouwen als onderdeel van hun beroepsopleiding. Zelfs de achterkanten van de figuren zijn volledig versierd met kralen! Voor elke gekochte kerststal ontvangt Pathway maar liefst \$ 1000 om hun onschatbare werk te ondersteunen. Het is onbetaalbaar om de vreugde op de gezichten van de kinderen te zien wanneer deze kerststallen worden gekocht door gulle gevers! Deze set van 12 stuks is het meest complexe werk dat Pathway ooit heeft gemaakt - afbeeldingen doen het echt geen recht. De figuren zijn ongeveer 20 cm hoog. Dit is echt een bijzondere set, anders dan alle andere ter wereld!

Krantenpapier, bedrukt, geplakt

Chennai, India, Azië

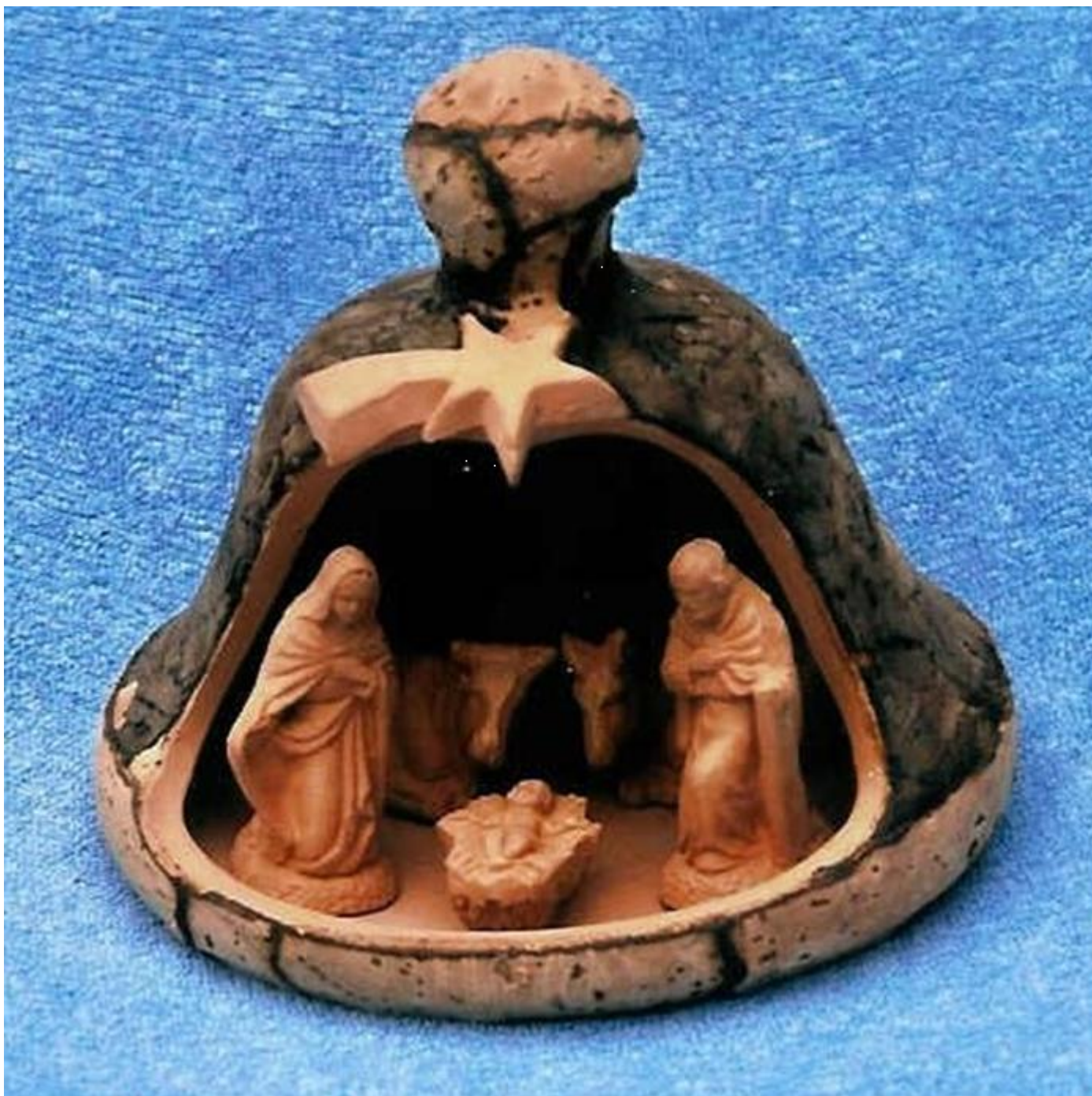
Pathway Children's Centre

<https://www.elevita.com>

Deze prachtige kerststal met 12 onderdelen is zorgvuldig vervaardigd, volledig van krantenpapier. De makers zijn een groep kinderen met een beperking die de kerststal maken als onderdeel van hun beroepsopleiding. Directeuren van het indrukwekkende Pathway Children's Centre in Chennai, India, instrueren de leerlingen zorgvuldig hoe ze elk figuur moeten maken, zonder details te sparen. 100% van de winst van elke verkoop gaat rechtstreeks naar de kinderen van Pathway om hun onderwijskosten te dekken. Het is prachtig om de vreugde op de gezichten van de kinderen te zien wanneer deze kerststallen worden gekocht door bewonderende donateurs! Er is werkelijk geen andere kerststal zoals deze ter wereld. Leuk weetje: in 2019 werd deze set geveild voor \$ 9000 tijdens een kerstliefdadigheidsevenement in Salt Lake City, Utah.

Kristal, geslepen
Swarovski, Oostenrijk, Europa
Privé verzameling

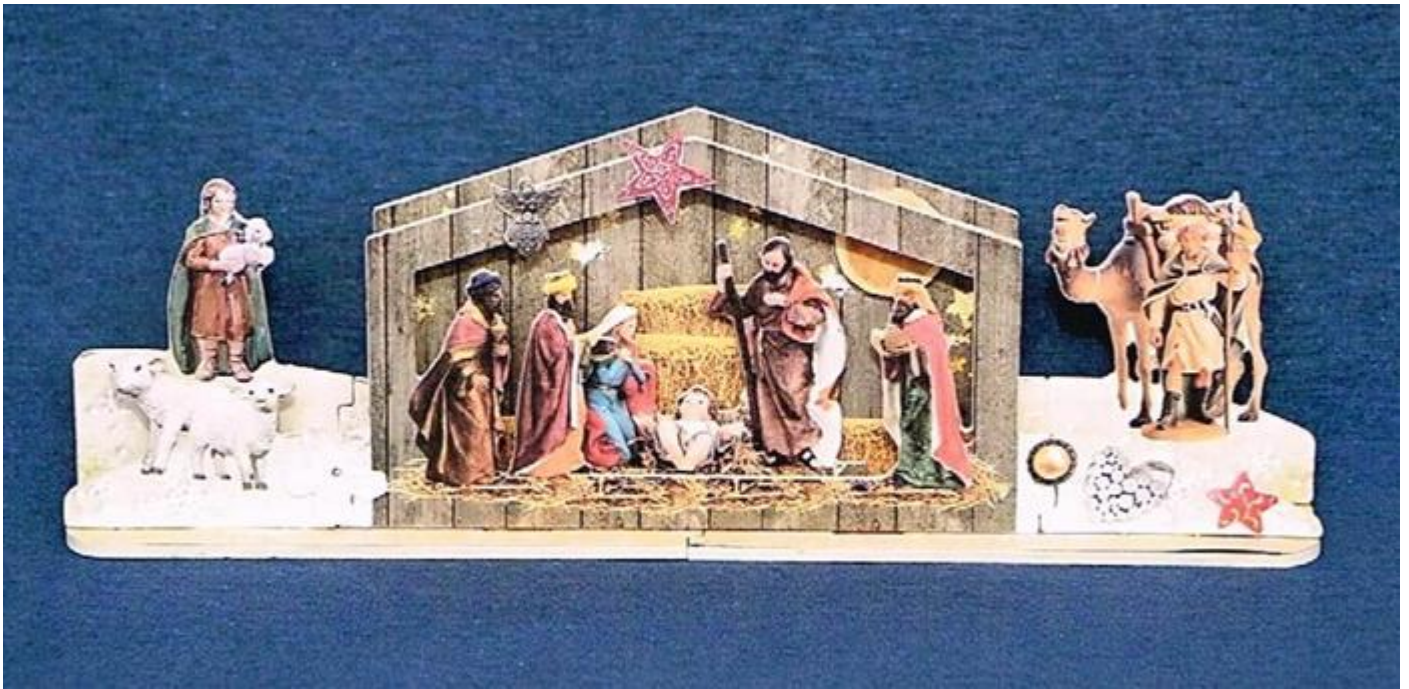
Kurk, bel met kerstgroep
Volkskunst, Sardinië, Italië, Europa
Privé verzameling

Lava, geperst, blokgroep
Etna, Sicilië, Italië, Europa
Privé verzameling

Maisblad, figuren
Volkskunst Tsjecho-Slowakije, Europa
Privé verzameling

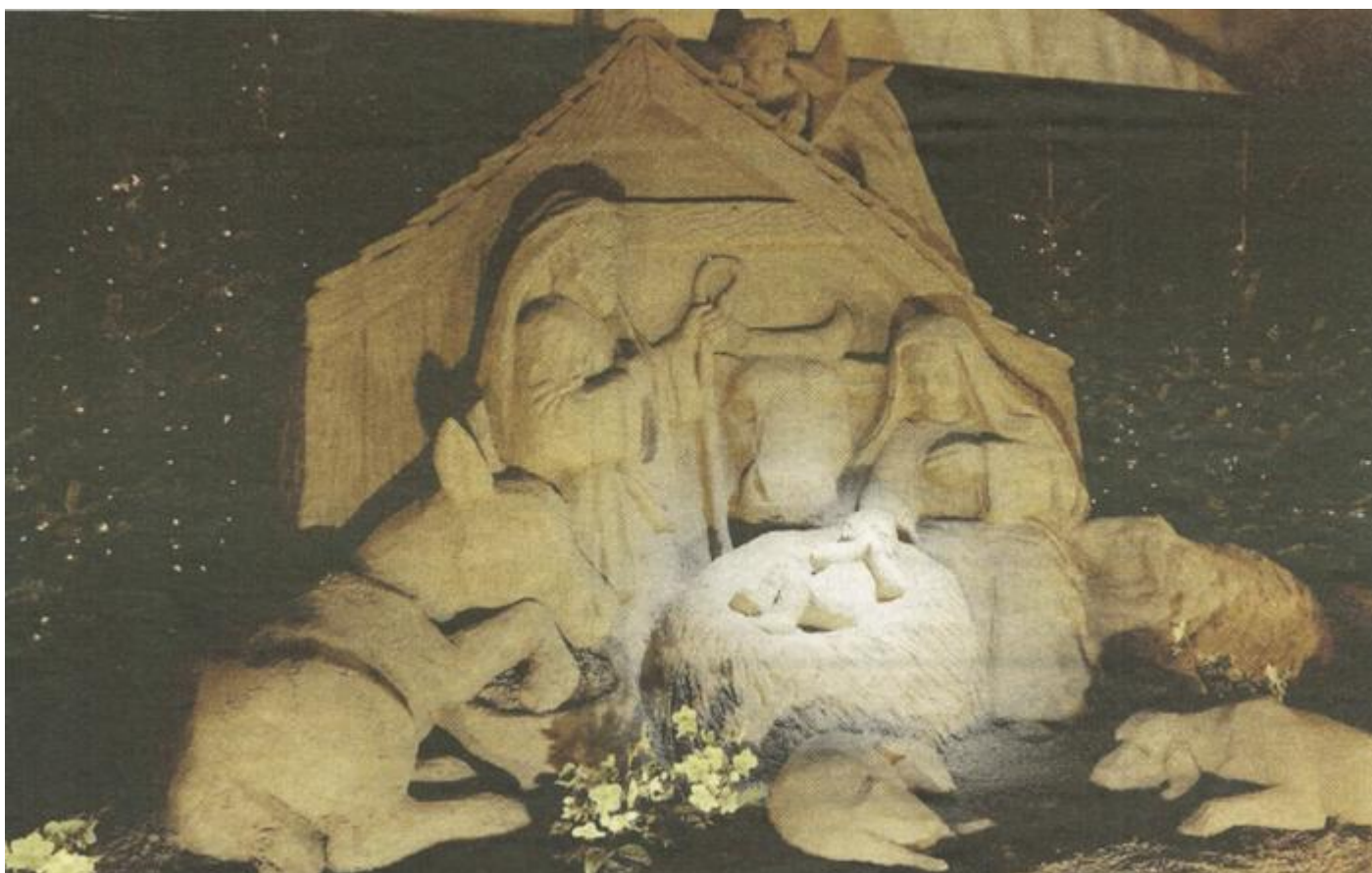
MDF, diorama, bedrukt
Disa, Nederland, Europa
Privé verzameling

Mergel, figuren, naturel
Ton Spang, Arnhem, Nederland, Europa
Privé verzameling

Metaal, onderzetter
Pluto desing, Zweden, Europa
Privé verzameling

Olivijnzand

Lange Voorhout, Den Haag, Nederland, Europa
Kerst 2012 / 2013

Olivijnzand bevat mineralen die koolstofdioxide (CO₂) uit de lucht kunnen halen en op die manier de luchtkwaliteit verbeteren. De korrels kunnen bijna 5 ton CO₂ neutraliseren. Nederland stoot per jaar ca. 200 miljoen ton CO₂ uit.

Olijfhout, gesneden, figuren
Bethlehem, Israël, Midden-Oosten
Privé verzameling

Papier, diorama, bedrukt, knipwerk
800 jaar Franciscus van Assisi, UN-FOE-PRAE, Rome, Italië, Europa
Privé verzameling

Papyrus, beschilderd
Egypte, Afrika
Privé verzameling

Pinda, Kerstvoorstelling
Privé verzameling

Plexiglas, gezaagd, Kerstvoorstelling
Europa
Privé verzameling

Sinaasappelschil, kerstgroep figuren
Colombia, Zuid-Amerika
Privé verzameling

Stenen, figuren, beschilderde Oostzeestrand stenen
Broeder Leo Kohorst, Werl, Duitsland, Europa
Privé verzameling

Stof, bedrukt, gevuld, figuren met tas als stal
House of India, India, Azië
Privé verzameling

Stro, figuren, gevlochten
Europa
Privé verzameling

Tin, figuren, gegoten, beschilderd
P. RYGR, Tsechië, Europa
Privé verzameling

Triplex, gezaagd, ingebrand
Lukas Puchmann, Trutnoy, Tsjechië, Europa
Privé verzameling

Vilt, geborduurd, met lichtjes

Brenda Hart, 25414 Hickorey Valley In Spring, Texas 11313, Noord-Amerika
Privé verzameling

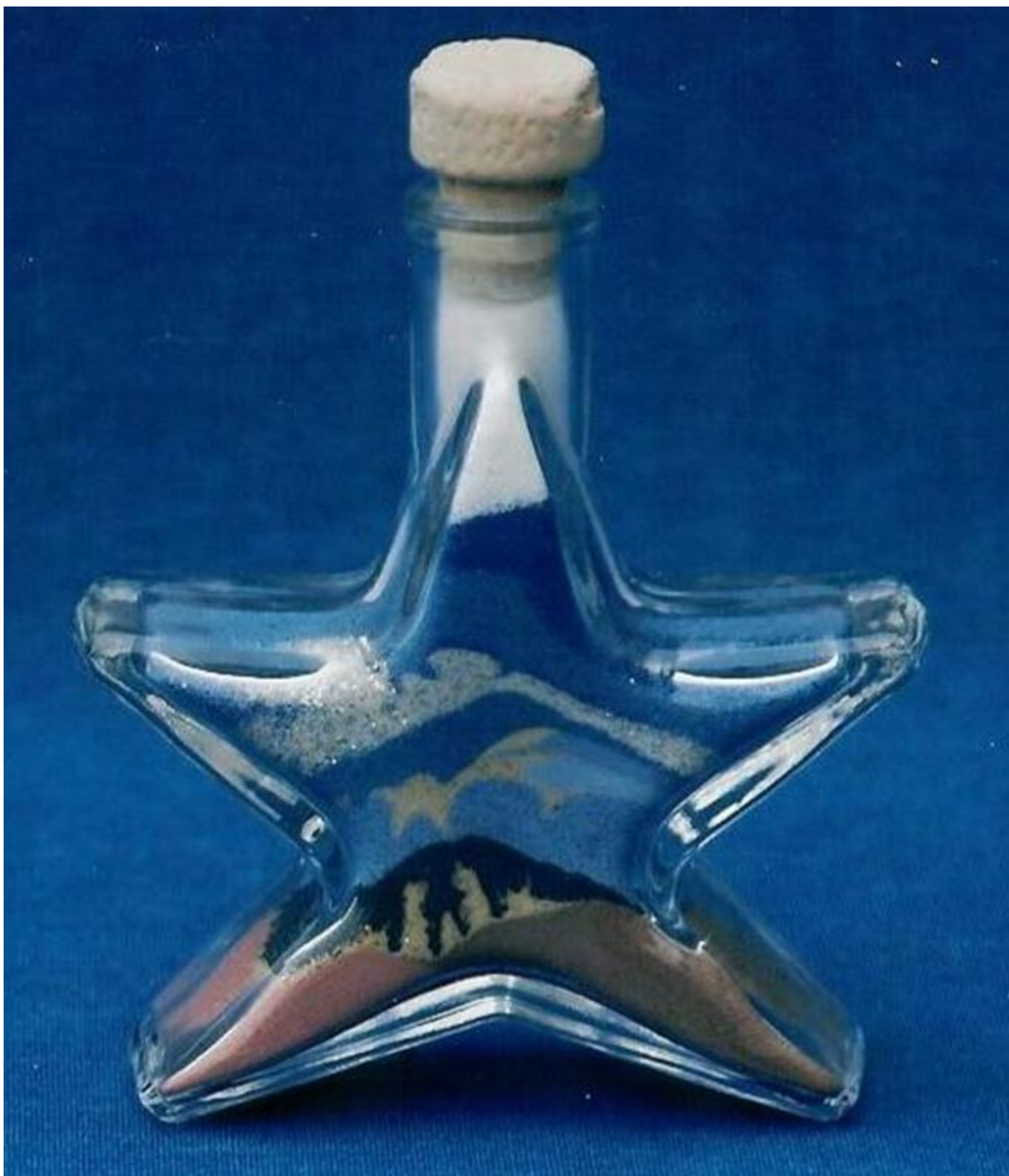
Walnotenhout, gesneden, blokgroep
Ivo Bermeister, Oostenrijk, Europa
Privé verzameling

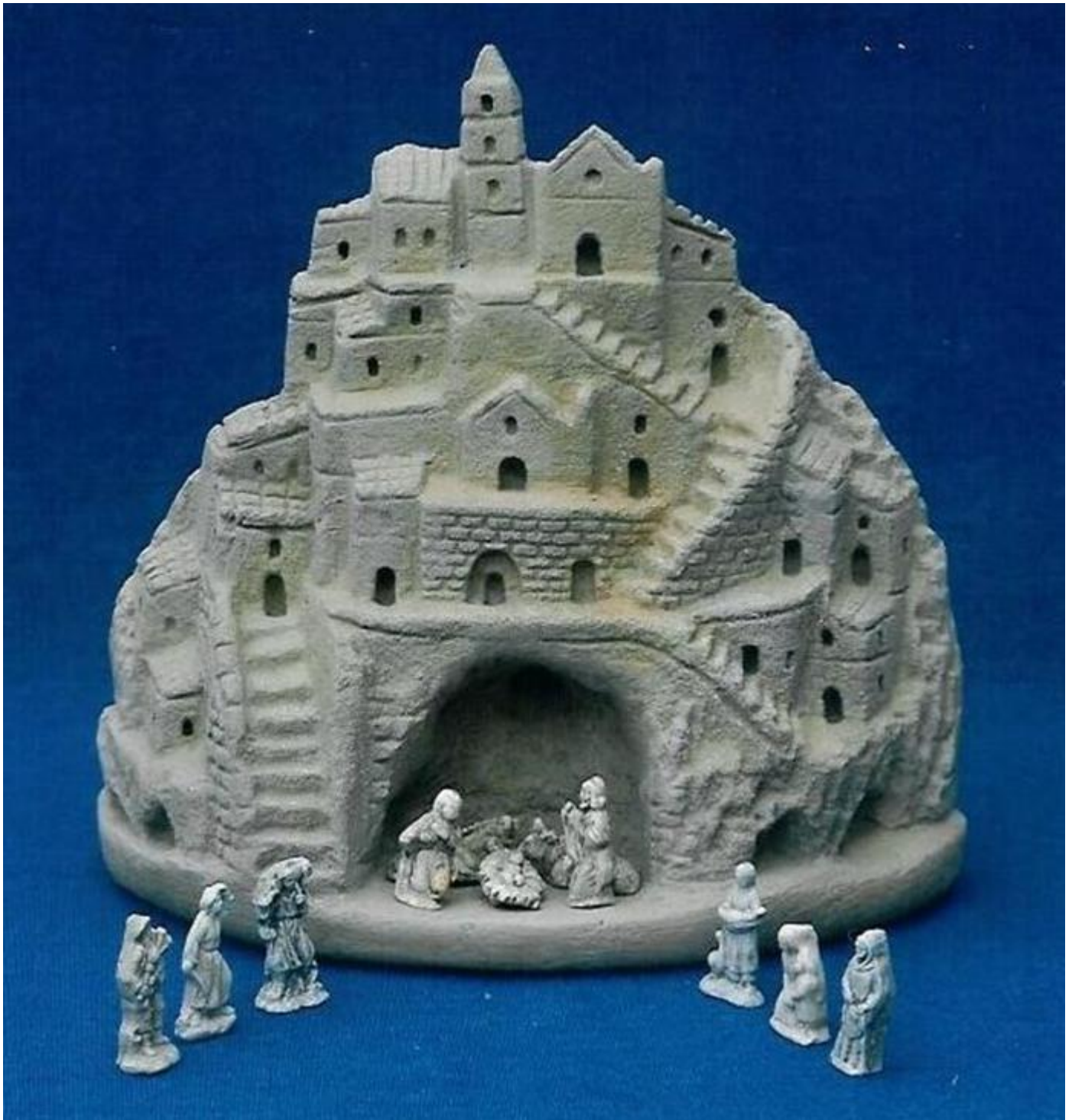
Was, bedrukt, kerstverhaal
Oostenrijk, Europa
Privé verzameling

Wol, gebreid, figuren
Vietnam, Azië
Privé verzameling

Zand, gekleurd in fles
Marrella Schiavone, Alberobello, Italië, Europa
Privé verzameling

Zandsteen, figuren voor de stad
Eustachio Rizzi, Matera, Italië, Europa
Privé verzameling

Zeepp, gegoten, met kerstvoorstelling en mal van siliconen
Wroclaw, Polen, Europa
Artcraftmoldscom, Esty

Zeepesteen, geslepen, blokgroep
Kenia, Afrika
Privé verzameling

Zilver, gefreesd, ei, geboorte voorstelling
Oekraïne, Europa
Privé verzameling

Zilverdraad, gebogen, aanbidding herders en Driekoningen
Baguio City, Filipijnen, Azië
St. Louis Silvercrafts Inc.

Technieken

Achter glas schilderen

Datikken

Boetseren

Borduren

Breien

Draadtechniek

Drie D printen

Fietsen

Figuurzagen

Fusen

Gipsgieten

Glasblazen

Glas in lood

Glas tekenen

Haken

Houtdraaiwerk

Houtsnijwerk

Kantklossen

Kleien

Knippen

Lasersnijden

Laserstralen

Origami

Pixelen

Quilten

Schilderen

Schrijven

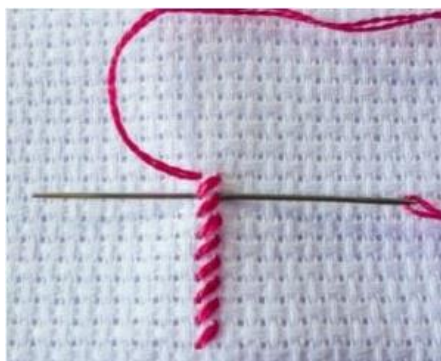
Achter glas schilderen, Drieluik
Kunstnijverheid, Slowakije, Europa
Privé verzameling

Batiken, Wandkleed
Kunstnijverheid, Kenia, Afrika
Privé verzameling

Boetseren, klei
Bartolomé Sáez Sánchez, Sevilla, Spanje, Europa
WKK2023 UN-FO-PRAE, demonstratie, Sivilla

Borduren, 5 luik, garen, linnen, ééndraads, telpatroon
Els Vroemen-Stevelmans, Best (L), Nederland, Europa
WKKA 2020 UN-FOE-PREA tentoonstelling, Simpelveld

Brijen, figuren, wol. Gekleurd
Nederland, Europa
Privé verzameling

Draadtechniek, draad gevlochten
Ladislav Slechta, Harrochov, Tsjechië, Europa
Privé verzameling

Drie D printen, kerstgroep, figuren, Geprint van gesmolten PLA (Poly Lactide).balletjes
Nederland, Europa
Privé verzameling

PLA is melkzuur gemaakt uit bio gewassen zoals mais of suikerriet en tot plastic gemaakt. Er is dus geen aardolie voor dit plastic gebruikt.

Joris

@Joris_Meijer · Volgen

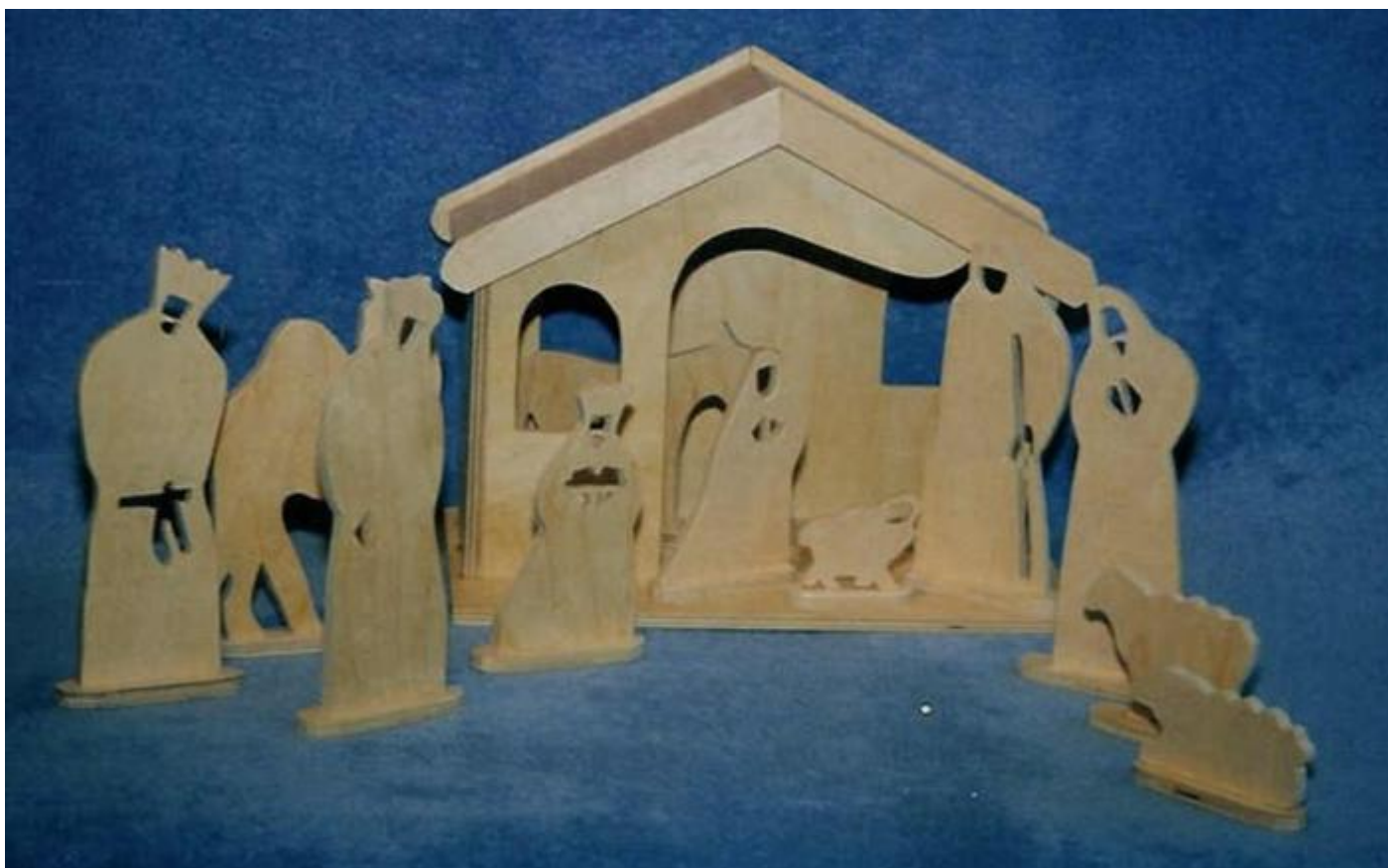
Fijne feestdagen en een heel erg gezond, gelukkig en sportief 2022 allemaal! #stravart #hetiskoers #gpsart #strava #mtb #Christmasride #HappyHolidays
strava.com/activities/641...

4:35 p.m. · 21 dec. 2021

Fietsen, STRAVA route 81,5 km, engel figuur
Noord-Brabant, Nederland, Europa
Joris Meijer

Figuurzagen, kerstgroep, figuren, triplex
Houtgroep "De Krokus" Goes, Nederland, Europa
Privé verzameling

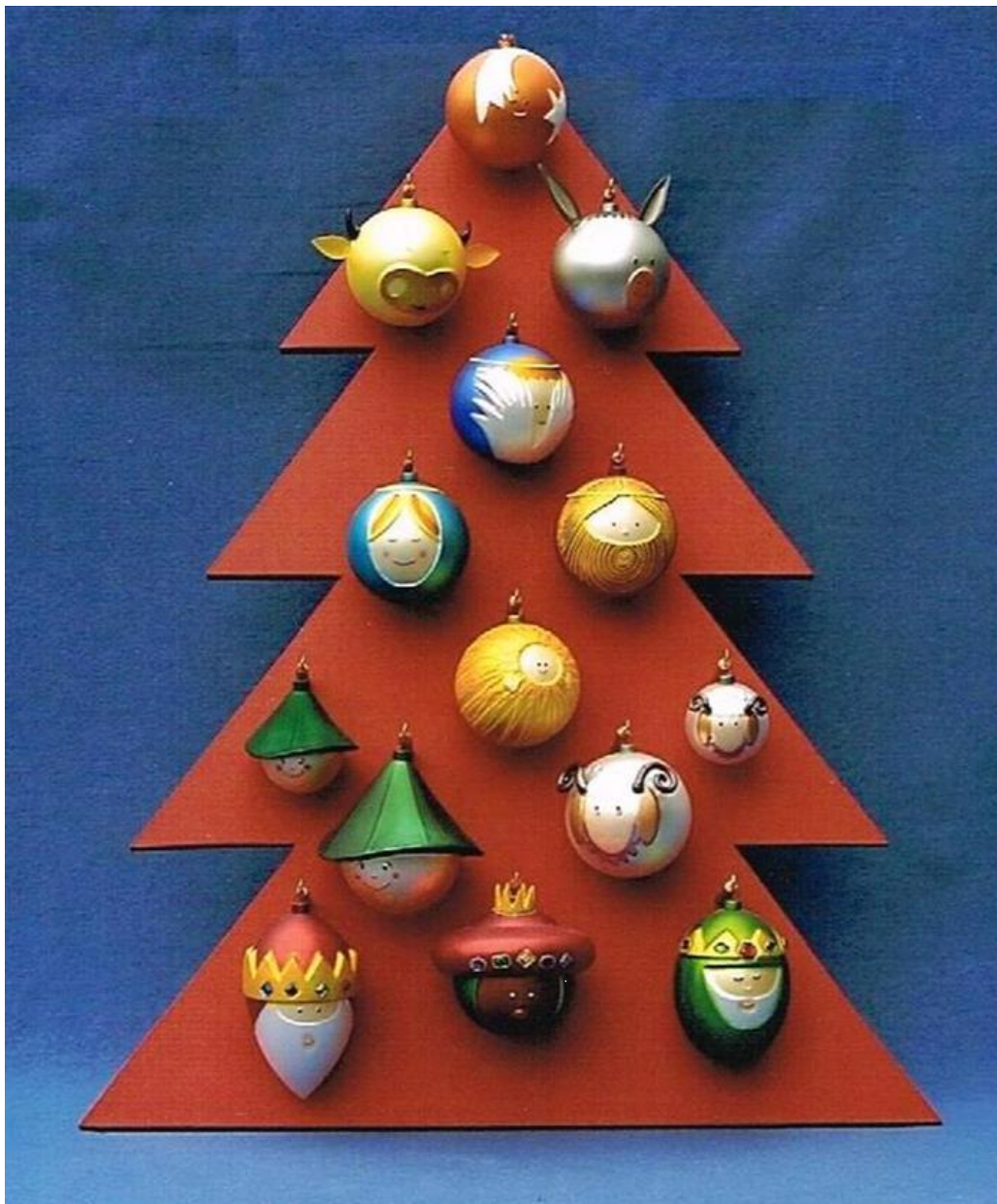

Fuse, glas

Yvonne Veen. Bergen op Zoom, Nederland, Europa
Privé verzameling

Gipsgieten, gips, gepolychromeerd, merkteken G.L.V.
Gerard Linssen, Venlo, Nederland, Europa
Privé verzameling

Glasblazen, glas, beschilderd
Marcello Jorí, ALESSI, Italië, Europa
Privé verzameling

Glas in lood, gekleurd glas, lood
Formano, Noord-Amerika
Privé verzameling

Glas tekenen, glas, raamkrijt

Nederland, Europa

Moniek (Kilsdonk) Art & Design, www.raamtekening.nl

Haken, garen
Yarnandstichesandco, Gr.Br. Europa
Jay

Houtdraaiwerk, hout, naturel

Aarikka, Finland, Europa
Privé verzameling

Houtsnijwerk, hout, naturel
Lubomir Janousek, Trbic, Tjsechië, Europa
Privé verzameling

Kantklossen, garen/kant, kerstgroep in Tiroler klederdracht
Albert Comploj, St. Ulrich, Gröden, Italië, Europa
Privé verzameling

Kleien, basis diverse materialen, klei
Lya en Jaap van Steenbeek, Ede, Nederland, Europa
<https://www.van-steenbeek.eu>

Knippen, papier
Europa
Privé verzameling

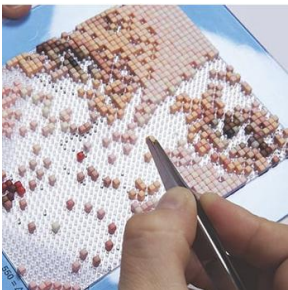
Lasersnijden, triplex

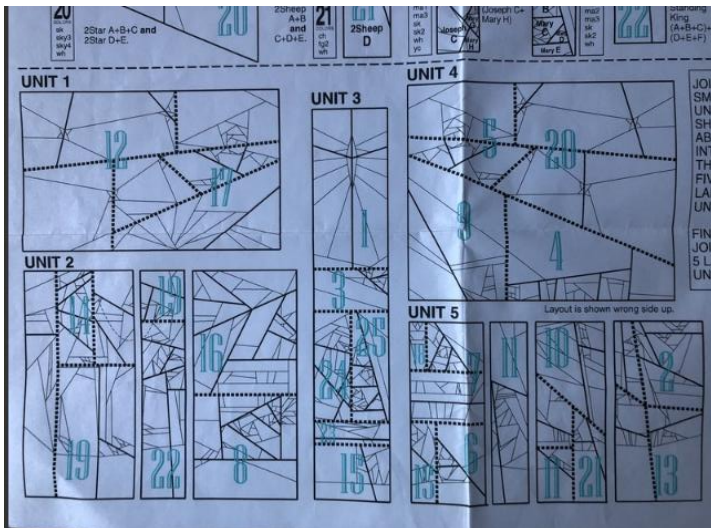
Lucas Puchmann, Trutnov, Tjsechië, Europa
Privé verzameling

Laserstralen, glas
Seana, Europa
Privé verzameling

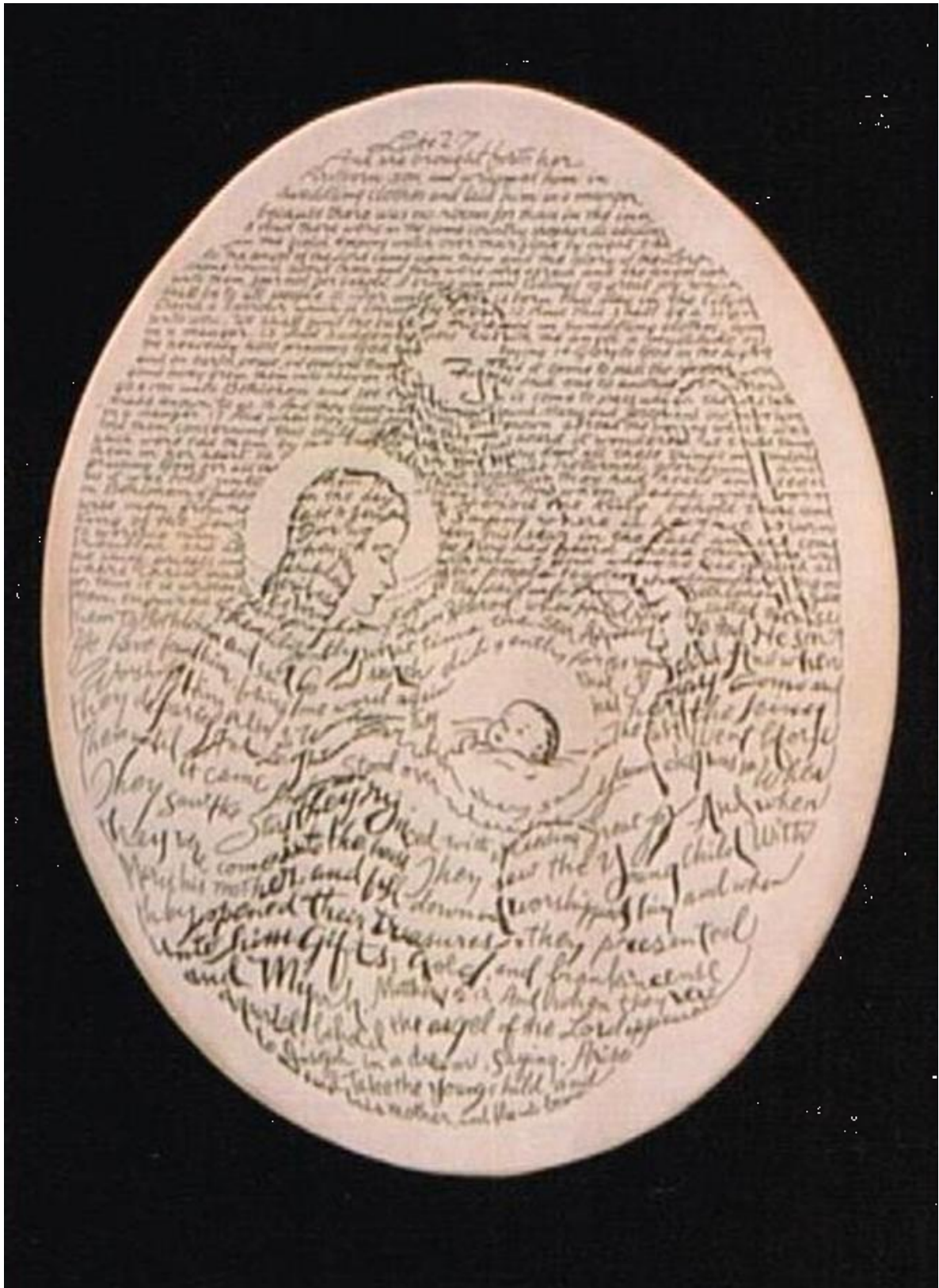
Pixelen, plastic, gekleurd
Nederland, Europa
Privé verzameling

Quilten, 874 stukjes stof
 Nederland, Europa
 Patroon van Advent Nativity Linda Worland
 Ineke Scheepbouwer
<https://www.quiltersgilde.nl>

Schilderen, tempera, paneel, Driekoningen
Anton Pieck, Nederland Europa

Schrijven, Lukas 2:7, papier, bedrukt
Noord-Amerika
Privé verzameling

Culturen

Amerika / Indianen
België / Kempische stal
Cyprus / Icoon
Duitsland / Wheinachtspiramide
Frankrijk / Santons
Ierland / Hout
Italië / Napolitaanse stal
Kyrgizië / Yurt
Mallorca / Siurells
Murano / Glas
Nederland / Gips
Nigeria / Doornhout
Oostenrijk / Heimatlige stal
Peru / Lange nekken
Polen / Szopka
Portugal / Altario
Rusland / Babuschka-pop
Rwanda / Moederkroontje
Scandinavië / Moderne vormgeving
Slovenië / Bijenkastpaneel
Spanje / Diorama
Tsjechië / Papieren kerstgroep
IJsland / Vilt

Amerika / Indianen stal, met kerstgroep figuren, aardewerk beschilderd
Tessendre, Navajo Nation, Noord-Amerika
Privé verzameling

Monument Valley is het leefgebied en heilige grond van de Navajo indianen. Dit gebied was, voor de 15de / 16de eeuw, van de Ancestral Pueblo indianen. Het dragen van de turquoise stenen, met hun groen/blauwe kleur, was voorbehouden aan goden en hooggeplaatsten. De Zuni indianen vonden deze stenen in Arizona, New Mexico en Colorado.

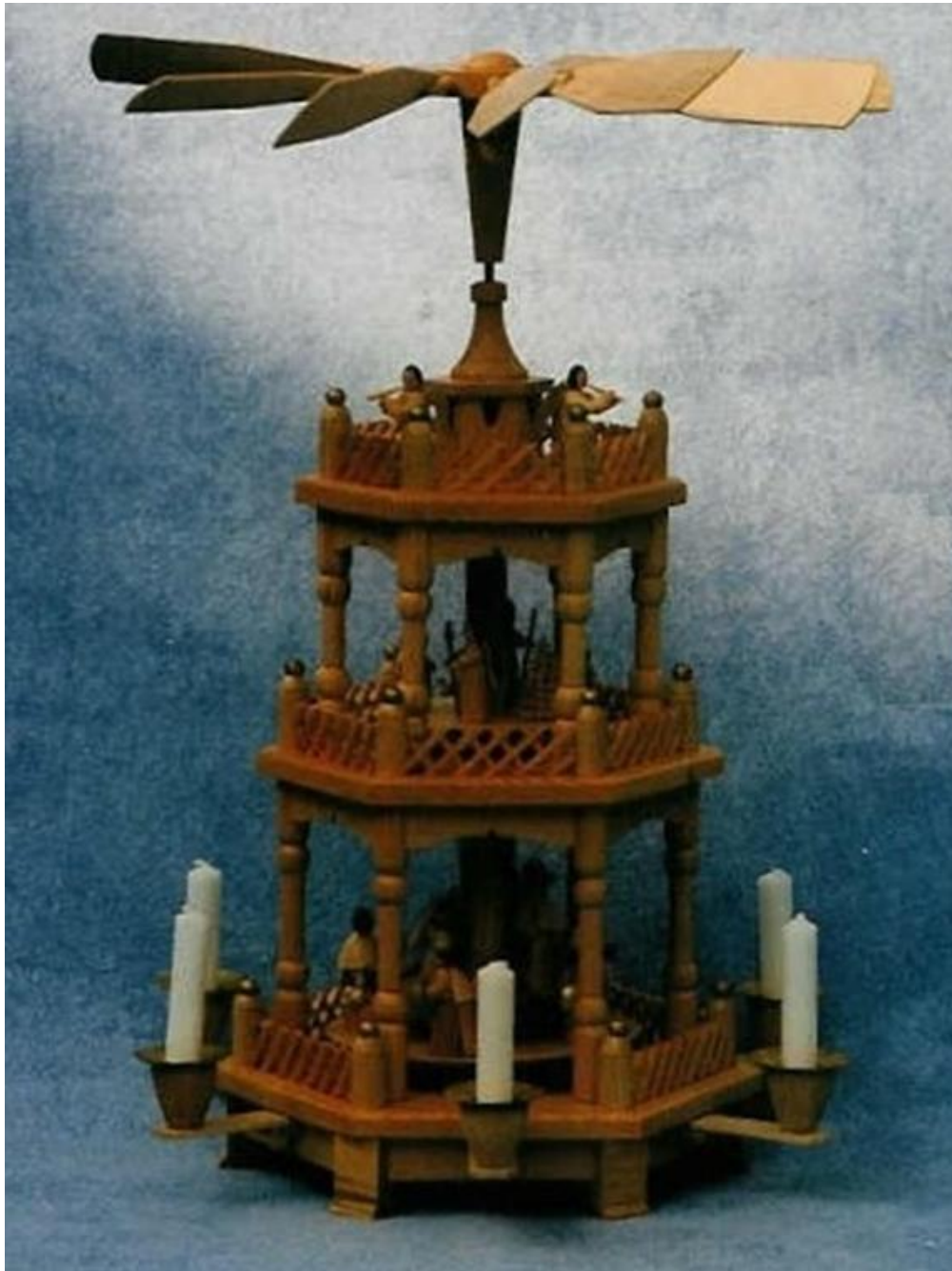

België / Kempische stal, met kerstgroep figuren
Harry van de Leur, Zoersel, België, Europa
Privé verzameling

Cyprus / Icoon, hout, beschilderd, kerstvoorstellingen
Cyprus, Europa
Privé verzameling

Op deze Kerst Icoon (religieus object) wordt het hele kerstverhaal uitgebeeld.

Duitsland / Wheinchtschiff, hout, gesneden, kerstvoorstelling, drie lagen
Ertsgebergte, Duitsland, Europa
Privé verzameling

De Wheinchtschiff dateert uit de 18de eeuw. Het begon als een zogenaamde "Lichtstelle". Een constructie van vier palen versierd met groenblijvende takken en verlicht met kaarsen. Een soort kerstboom. Anderen zagen het meer als een soort "kaapstaander" die gebruikt werd in de mijnen van het Ertsgebergte. De piramide werd draaiend gemaakt door de warmte ontwikkeling van de kaarsen en de wieken daarboven.

Frankrijk / Santon, terracotta, beschilderd, kerstgroep figuren
Marcel Carbonel, Marseille, Provence, Frankrijk, Europa
Privé verzameling

Santon, kleine Heilige Naast de traditionele figuren, Jezus, Maria en Jozef, engel, os, ezel, herders, schapen en de drie koningen met hun kamelen komen er allerlei figuren uit de dorpsgemeenschap naar de stal om geschenken naar Jezus te brengen. De bakker brood, de slager worst, de boerin eieren. Maar ook de burgemeester en de geestelijken.

Naast de kleine figuren zijn er ook grote aangeklede figuren de zogenaamde Santon Habillé.

Ierland / Hout, gezaagd, gelakt, kerstgroep figuren
Walsh Craft Ltd, Puckane, Tipperary, Ierland, Europa
Privé verzameling.

Puckane Crafts is wereldberoemd om zijn houtkunst. Driedimensionale houten platen met afbeeldingen van het verleden en heden van Ierland werden in Puckane, Tipperary, met de hand gemaakt.

Italië / Napolitaanse kerststal, kerstgroep figuren
Museum Catharijneconvent, Utrecht, Nederland, Europa

Deze 18de-eeuwse Napolitaanse kerststal bestaat uit ruim 700 figuren

Kyrgizië / Yurt, vilt, geborduurd, kerstgroep figuren
Europa/Azië
Privé verzameling

Door de eeuwenlange nomadische levenswijze van de Kirgiezen speelt de Yurt een zeer belangrijke, rol in het leven van de Kirgies. De Yurt wordt gezien als het nationale symbool. Deze tent kan in een korte tijd afgebroken en weer opgebouwd worden en is praktisch ingedeeld. De Kirgiezen worden geroemd om hun gastvrijheid.

De stichting "Geef een koe" koopt o.a. vilten producten in Kirgizië en verkoopt ze op diverse lokale markten in Nederland. De gehele opbrengst komt ten goede aan het koeienproject.

Mallorca / Siurells, aardewerk, beschilderd, kerstgroepfiguren
Joan Muró, Mallorca, Spanje, Europa
Privé verzameling

Waar ze precies vandaan komen, de beeldjes die “siurells” worden genoemd, weet niemand. Het is heel goed mogelijk dat de Grieken, of de Feniciërs deze figuurtjes al in de oudheid naar het eiland Mallorca hebben gebracht. Op Ibiza vond men bij opgravingen kleibeeldjes uit de Punische tijd, die blijkbaar een ritueel doel hadden gediend. De religieuze betekenis ging in de loop der tijd verloren, de siurells werden speelgoed en een verzamelobject. De schilder Joan Miró, bijvoorbeeld, kon geen genoeg krijgen van de rood en groen gestippelde siurells; hij had er honderden van. Of het nu een dier of een duivel voorstelt, een fabelwezen of een ruiter, altijd hebben ze een opening waarop je kan fluiten. Een zekere Robert Graves, die tientallen jaren op Mallorca woonde, was van mening dat met de archaïsche fluiten op de kinderbeeldjes de wind en daarmee de voor de wintertarwe zo belangrijke regens moesten worden gelokt. Veel bezoekers zullen in de figuurtjes slechts één ding zien; een origineel aandenken. Siurells zijn verkrijgbaar in bijna alle souvenirwinkels Overal op Mallorca, maar ze worden gemaakt in Marratxi in de buurt van Palma, omdat daar de beste klei is.

Murano / Glas, getrokken, kerstgroep figuren
Murano, Italië, Europa
Privé verzameling

Nederland / Gips, beschilderd, kerstgroep figuren
J.P. Maas, Haarlem, Nederland, Europa

In Nederland waren er in de jaren vlak voor en na de oorlog honderden mensen werkzaam in diverse gipsen beelden fabrieken. Met name in het zuiden van Nederland maar ook Noord-Holland had een aantal fabrieken. Veel gipsgieters voorzagen hun beelden van een merkteken met de mededeling EIG (Eigenaar), EGD (Eigendom) of DEP (Déposé) om vervalsingen tegen te gaan. In bijna elk Katholiek huisgezin stond wel een gipsen kerstgroep in de kamer. Voor kerken werden menshoge figuren gegoten.

Zie ook het boekwerk "Merkttekens op gipsen beelden" op de website van de Stichting tot behoud van erfgoed rond kerst Nederland:
<https://stichtingerfgoedrondkerst.nl>

Nigeria / Doornhout, ata en egun boom, gesneden, kerstgroep figuren
Ghanezen, Nigeria, Afrika
Privé verzameling

Oostenrijk / Heimatliche stal, kerstgroepfiguren
Peter Diemer, Veenendaal, Nederland, Europa
Privé verzameling

Polen / Szopka, kartonnen dozen beplakt met zilverpapier of papier
Krakau, Polen, Europa

In de 19de eeuw mochten de kerststallen in Krakau niet meer in de kerk staan. Er stonden te veel volkse figuren in de kerststal. Zo kwam de kerststal buiten de kerk te staan en kreeg de kribbe daardoor als achtergrond het zicht op een kerk met drie torens, geïnspireerd op de Krakause gebouwen van die tijd. Deze kerststallen worden Szopka's genoemd. Onder in de Szopka bevindt zich vaak een kleine stal met Maria, Jozef en het Kind. De Szopka's worden nog steeds gemaakt in Krakau, waar het Historisch Museum jaarlijks een wedstrijd uitschrijft voor jong en oud. Het mooiste exemplaar wordt door het museum aangekocht en daar tentoongesteld.

Peru / Lange nekken, kerstgroep figuren, aangekleed
Hilario Mendivil, Cusco, Peru, Zuid-Amerika
Privé verzameling

De lange nekken van deze kerstgroep figuren zijn kenmerkend. Ze verwijzen naar de nekken van de Lama's.

Portugal / Altario, Terracotta, beschilderd, kerstgroep figuren
Irmãs Flores, Estremoz-Alto Alentejo, Portugal, Europa
Privé verzameling

Met de haan als nationaal symbool van Portugal en de verwijzing naar het verraadt van Jezus door Judas.

Rusland / Matroesjka-pop, hout, beschilderd
Rusland, Europa/Azië
Privé verzameling

De Matroesjka (boerinetje) ten onrechte ook wel Babuschka (omaatje) genoemd. De pop bestaat uit: in elkaar gestapelde holle poppen. Soms zijn ze prachtig als een icoon (religieus object) beschilderd.

Rwanda / Moederkroontje, finer, naturel
Rwanda, Afrika
Privé verzameling

Kerstgroep met Maria met moederkroontje. Vrouwen in Rwanda die voor het eerst bevallen krijgen een "Moederkroontje". Dit al teken van scheppen van nieuw leven.

Scandinavië, Moderne vormgeving, bord, keramiek, beschilderd
Björn Wuniled, Denemarken, Europa
Privé verzameling
"December Mirakel" Nymölle

Slovenië, Bijenkastpaneel, hout, beschilderd, voorstelling aanbedding door de driekoningen
Slovenië, Europa
Privé verzameling

Een kenmerkende volkstraditie van Slovenië is het beschilderen van bijenkastpanelen. De bijenkasten kregen in het midden van de 17de eeuw legplanken, om de afzonderlijke honingraten te kunnen oogsten. Ze hadden een kleur om de bijen naar de kast te lokken. In het midden van de 18de eeuw werden de panelen versierd. Het hoogtepunt van deze traditie was in de 19de eeuw. Religieuze voorstellingen en het uitbeelden van gevechten waren zeer populair. Elke iemker heeft zijn eigen beschilderde bijenkastpaneel. Zo weet hij welke kast van hem is.

In het "Museum van Bijenteelt" in Radovljica zijn er veel te bewonderen.

Spanje / Diorama, terracotta, beschilderd
Spanje, Europa

Prachtige voorstellingen van bijbel verhalen. Met veel figuren en attributen.
Omgeving zeer gedetailleerd en in perspectief uitgewerkt.

Tsjechië / Papier, bedrukt

Jiri Knapovsky, Usti nad Olici, Tsjechië, Europa

Privé verzameling

Voorstelling, links aanbidding herders en rechts aanbidding Driekoningen. 2 x 100 x 60 x 20 cm, bestaat uit ca. 150 figuren. Achtergronden zijn bijna gelijk.

Voor het eerst uitgegeven in 1990 en herdrukt in 1995 Veel van zijn werk is te zien in het Stadsmuseum Usti nad Orlici.

235

De traditie is ooit begonnen met tekenen, inkleuren, en knippen van figuren. Later werden de figuren gedrukt op vellen dik papier die konden worden uitgeknipt en / of uitgesneden. De figuren worden aan de achterkant voorzien van een saté prikker en in een ondergrond van piepschuim geprikt.

IJsland / Vilt, figuren, volkskunst, kerstgroep figuren

IJsland, Europa

Privé verzameling

Door de vele schapen op dit eiland wordt er veel van wol/vilt gemaakt.